

Fehérvári Fiatalok 2.0

A fiatalok szabadidő-eltöltési szokásai,
közösségi aktivitása, mentális egészsége

PROSPERIS ALBA
KUTATÓKÖZPONT

2025

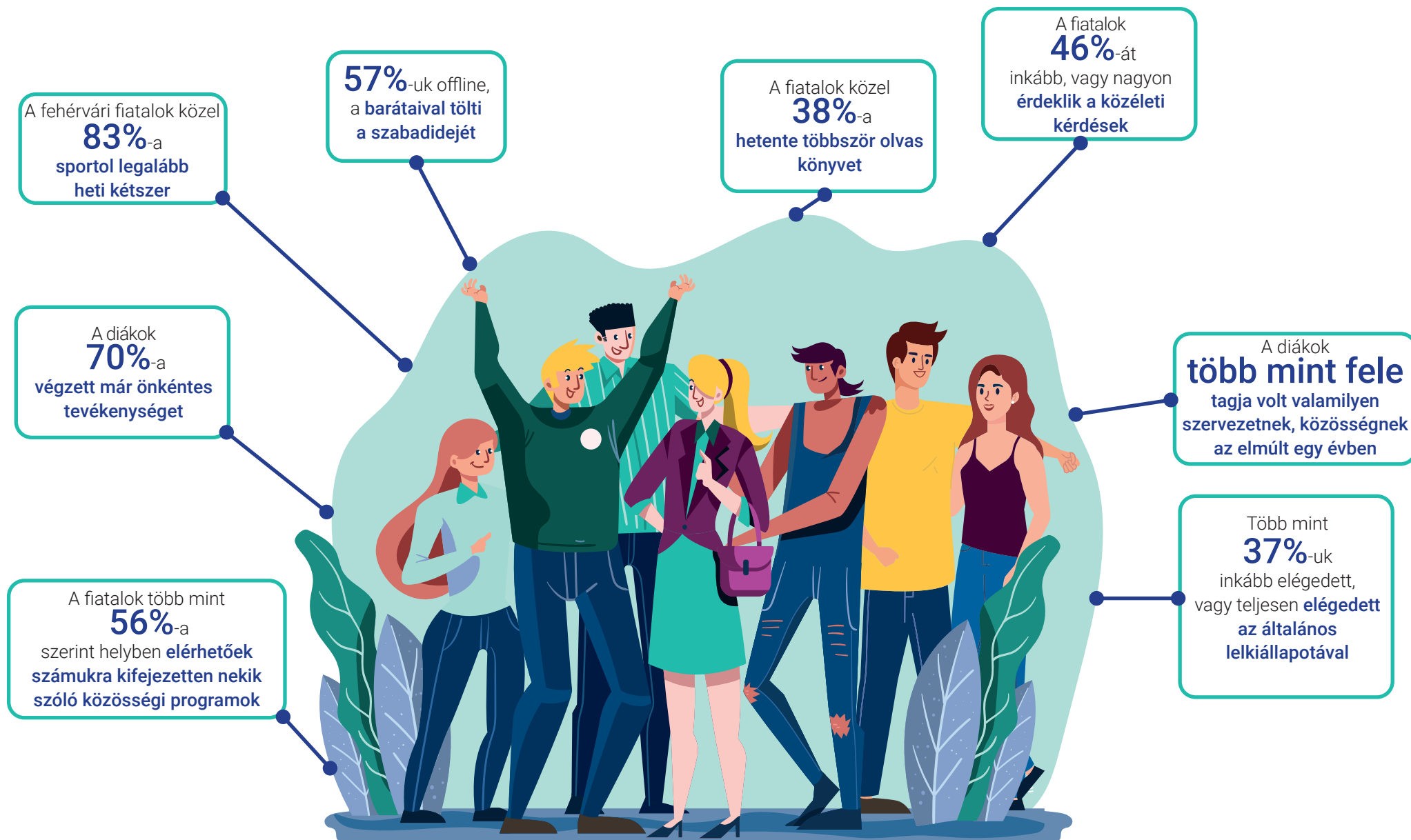
Bevezetés	3. old.
01 Főbb megállapítások	4. old.
02 A fiatalok szabadidő-eltöltési szokásai	6. old.
Kitekintés	6. old.
Főbb szabadidő-eltöltési tevékenységek a székesfehérvári vizsgálatban	8. old.
Képernyős tevékenységek, olvasási és sportolási szokások	10. old.
A székesfehérvári fiatalok baráti köre	13. old.
A fiatalok számára helyben elérhető szolgáltatások	15. old.
03 A fiatalok társadalmi és közéleti aktivitása	19. old.
Kitekintés	19. old.
Közéleti érdeklődés, közügyekbe való beleszólás Székesfehérváron	21. old.
Önkéntesség	29. old.
04 A fiatalok mentális egészsége	32. old.
Kitekintés	32. old.
Mentális egészség a fehérvári fiatalok körében	35. old.
A fiatalokkal végzett fókuszcsoporthoz beszélgetés adalékai	38. old.
05 A kutatás főbb konklúziói	44. old.
06 Módszertani háttér	47. old.
Adatfelvétel és adattisztítás	47. old.
Fókuszcsoporthoz interjú	47. old.
07 Ábrajegyzék	50. old.

A Prosperis Alba Kutatóközpont 2024 novemberében mutatta be a Fehérvári Fiatalok című, a városban tanuló középiskolás diákok körében végzett kutatásának gyorsjelentését. A Kutatóközpont azzal a szándékkal végezte el a felmérést, hogy feltérképezze a város középiskolásainak továbbtanulási motivációit, jövőterveit, valamint pályaválasztásuk főbb mozgatórugóit. Célként fogalmazódott meg az is, hogy betekintést nyerjünk abba, hogy milyen kép él a tanulóknál városunkról, mennyire ismerik a helyi felsőoktatási lehetőségeket, valamint az őket célzó városi intézkedéseket. A kutatás alapját egy kérdőíves felmérés jelentette, amely kiegészült még fiatalokkal folytatott fókuszcsoporthoz interjúkkal is.

A kutatás elvégzésekor, illetve bemutatásakor is kirajzolódott az igény a felmérés folytatására, azzal, hogy a kutatás következő hullámában a fiatalok szabadidő-eltöltési szokásainak vizsgálata legyen a fő témakör, kitekintéssel a korosztály mentális egészségének témájára is. Jelen tanulmányunkban tehát a székesfehérvári fiatalok főbb szabadidő-eltöltési szokásait vizsgáljuk, kiegészítve a magyar fiatalokról szóló, négyévenkénti országos, reprezentatív adatfelvételek legutóbbi eredményeire való rövid kitekintésekkel. A tanulmányban betekintést nyerhetünk abba, hogy hány főben határozzák meg a fiatalok a baráti körüket, feltérképezzük, hogy mennyire vélekednek úgy, hogy rendelkezésükre állnak kifejezetten számukra lehetőségeket, programokat kínáló intézmények, valamint megvizsgáljuk a székesfehérvári fiatalok internethasználati, képernyős-, és sporttevékenységeit is. Bemutatjuk, hogy milyen a megkérdezett fiatalok közösségi, illetve közéleti aktivitása és mennyire érzékelik úgy, hogy adott számukra a helyi és országos közügyekben való véleménynyilvánítás lehetősége. Pillanatképet kaphatunk továbbá arról is, hogy hogyan vélekednek a helyi fiatalok saját általános lelkiállapotukról. A 2025-ös kutatás – a korábbihoz hasonlóan – a székesfehérvári középiskolai oktatási intézményekben tanuló diákok körében zajlott, alapját ezúttal is egy kérdőíves felmérés jelenti, amely kiegészült még egy fiatalokkal folytatott fókuszcsoporthoz beszélgetéssel is.

¹Az Ifjúsági és Sportminisztérium különféle egységei (majd ennek jogutódjai) 2000-ben indították útjára a négyévente lefolytatott nagymintás ifjúságkutatások sorozatát, neves ifjúságpszichológusok irányításával, közreműködésével. A nyolcezer fős, nagymintás, reprezentatív kutatások az iskolázottságtól kezdődően az anyagi helyzeten és a kultúrán keresztül a politikai nézetekig vizsgálják a 15-29 éves korosztály helyzetét Magyarországon. A kutatások eredményei egyrészt segítik a mindenkori ifjúságpolitikai döntések előkészítését, másrészt más ifjúságpszichológiai vizsgálódások – többek között például jelen kutatás – számára is háttéranyagot és összevetési alapot képeznek-képezhetnek.

Főbb megállapítások

Kitekintés²

A négyévente lefolytatott nagymintás, reprezentatív ifjúságkutatások legutóbbi két hullámának³ (2016 és 2020) elérhető adatai alapján a fiatalok szabadidős tereiben alapvető folytonosság figyelhető meg: mind 2016-ban, mind 2020-ban a fiatalok döntő többsége szabadidejében otthon vagy barátoknál tölti az idejét, és a képernyős tevékenységek – internetezés, közösségi média, streaming – uralják a napi időfelhasználásukat. A 2016-os kutatás adatai szerint például hétfévente a fiatalok 70 százaléka leggyakrabban internetezik, 56 százalékuk pedig a csetelést, „Facebook-ozást” jelölte meg leggyakoribb tevékenységként. A 2020-as kutatás eredményei pedig azt mutatják, hogy COVID-19 járvány hatására a fiatalok körében még inkább megnőtt az online töltött idő. A járványidőszak kényszerítő ereje tehát fokozta a digitális jelenlétet, ezáltal ez a trend nem csupán folytatódott, hanem fel is erősödött. A tendencia részben természetesen a járvány idején tapasztalt fizikai korlátozásokkal is magyarázható, ugyanakkor jól jelzi a fiatalok életében a digitális tér egyre stabilabb – és azóta is csak erősödő – dominanciáját.

Mindkét adatfelvétel eredményei alapján kitűnik, hogy a fiatalok esetében a baráti kör léte fontos és meghatározó. 2016-ban a fiatalok 85 százalékának van olyan baráti köre, amellyel eltöltheti szabadidejét, kétharmaduk pedig az online térben is találkozik, beszélget barátaival. A 2020-as kutatás szerint átlagosan 3-4 olyan barátot tudnak felsorolni a fiatalok, akikkel gyakran töltik együtt szabadidejüket, ugyanakkor ebből az adatfelvételből már kitűnik, hogy a fiatalok egy jelentős része komoly problémának tekinti a fizikai baráti társaságok, közösségek hiányát: a megkérdezettek 32 százalékának van ugyanis olyan baráti köre, akivel csak és kizárólag online tölt időt.

A kultúrafogyasztás terén mindkét kutatás arra utal, hogy a fiatalok viszonylag ritkán vesznek részt hagyományos kulturális eseményeken. A 2016-os adatok szerint csupán a fiatalok 25 százaléka látogat fesztiválokat, és az intéz-

ménylátogatások gyakorisága is alacsony, színházba például a fiatalok 67 százaléka szinte soha nem jár. A 2020-as kutatás ugyanakkor azt mutatja, hogy a járvány idején a kulturális eseményekhez való hozzáférés is korlátozott lett, és a személyes látogatások visszaesésével egyidőben az online, digitális kulturális tartalmak fogyasztása viszont erősödött. Ez a mozgás a kulturális részvételben újradefiniálja, mit jelent a kultúrafogyasztás a fiatalok számára: nem feltétlenül a fizikai intézmények felé irányuló látogatások, hanem egyre inkább a digitális platformok felé nyitnak. Azonban meg kell jegyezni, hogy a digitális részvétel nem teljesen kompenzálja a személyes jelenlét hiányát – a kutatások nem jeleztek radikális átrendeződést a kulturális identitásban, hanem inkább alkalmazkodást a járványhelyzet adta korlátokhoz.

A sportolás terén azt látható, hogy a 2016-os kutatás szerint a 15–29 éves fiatalok 36 százaléka végez rendszeresen testmozgást az iskolai testnevelésen kívül. A 2020-as kutatás idején viszont a fiatalok már csupán 32 százaléka állította, hogy rendszeres testmozgást végez, ami 4 százalékpontos csökkentést jelent az előző adatokhoz képest. A 2020-as adatfelvétel ugyanakkor rávilágít arra is, hogy a COVID-19-járvány a korábbi sportolási struktúrákat is megbontotta: sok fiatal átváltott otthoni mozgásra, csökkent a szervezett, közösségi sportolás aránya, miközben nőtt az egyéni fizikai aktivitásé. Így a sportolási trendek értékelésekor úgy tűnik, hogy nem egy alapvető elfordulás történt a fizikai aktivitás felől, hanem a forma és helyszín változott meg – a személyes és szervezett sport kevésbé elérhetővé vált, az otthoni mozgás viszont kompenzálta ezt bizonyos mértékig.

² A kitekintésben felhasznált adatok az alábbi kutatási jelentésekből származnak:

Székely Levente – Szabó Andrea (szerk.) (2016): Magyar Ifjúság Kutatás 2016. Az ifjúságkutatás első eredményei. Ezek a mai magyar fiatalok! Társadalomkutató Kft., Budapest.

Domokos Tamás – Kántor Zoltán – Pillók Péter – Székely Levente (2020): Magyar fiatalok 2020. Kérdések és válaszok – fiatalokról, fiataloktól. Társadalomkutató Kft., Budapest.

³A kutatás legutóbbi, 2024-es hullámának adatai egyelőre még nem érhetőek el.

Főbb szabadidő-eltöltési tevékenységek a székesfehérvári vizsgálatban

A székesfehérvári középiskolások szabadidős tevékenységeit vizsgáló adatok jól kirajzolják azt a komplex, mégis következetes mintázatot, amely a mai fiatalok életmódját jellemzi. Az alábbi kérdésben a fiatalok azt a három tevékenységet választhatták ki, amelyet a leggyakrabban végeznek szabadidejükben. A megkérdezettek közül 176 fő, vagyis több mint a válaszadók 57 százaléka leggyakrabban a barátaival tölti szabadidejét. Ez egyértelműen azt mutatja, hogy a közösségi kapcsolatok és a társas élmények továbbra is központi szerepet töltenek be a fiatalok mindennapjaiban, még a digitális tér dominanciája mellett is. A személyes kapcsolódás iránti igény nem tűnik el, sőt, az adatok alapján ez jelenti számukra a legfontosabb szabadidős tevékenységet.

Ezt követi a tévézés, videónézés és zenehallgatás: a fiatalok közel 46 százaléka, vagyis 140 fő nyilatkozott úgy, hogy gyakran tölti az idejét e tevékenységekkel, amely jól illeszkedik a nemzetközi és hazai trendekhez: a passzív, képernyőalapú tartalomfogyasztás a fiatalok életének meghatározó terepe. Szorosan kapcsolódik ehhez a telefonozás és közösségi médiahasználat (a megkérdezettek közel 40 százaléka, 121 fő), amely a digitális identitás formálódását és a társas élet online kiterjedését jelzi.

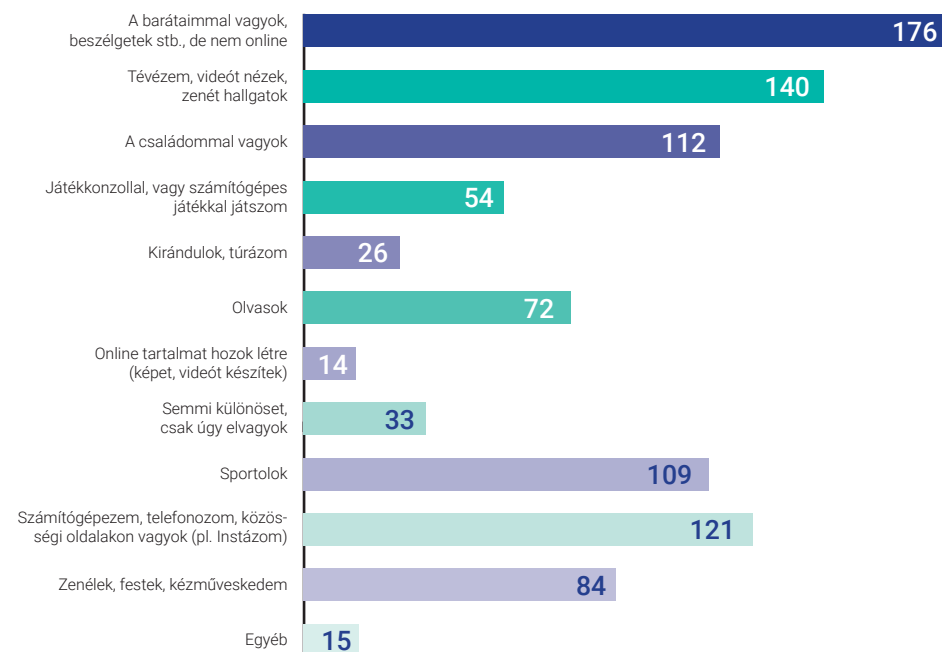
Érdekes módon ugyanakkor a szabadidős tevékenységek meghatározásakor a családdal töltött idő és a sportolás is magas arányt képvisel a székesfehérvári fiatalok esetében: a családdal a megkérdezettek több mint 36 százaléka, 112 fő tölti szabadidejét, sportolni is közel ugyanennyien, 109-en szoktak. Ez arra utal, hogy a fiatalok életében a személyes kapcsolatok – legyenek azok családi vagy baráti – továbbra is kiemelt jelentőségűek, míg a sportolási hajlandóság viszonylag magas, még ha nem is ez a legdominánsabb szabadidős tevékenység.

Az adatokból látható, hogy a kreatív és önkifejező tevékenységek, mint a zenélés, festés, kézműveskedés, vagy az olvasás is jelentősebben megjelenik a megkérdezettek szabadidő-eltöltésében, ami azt mutatja, hogy a fiatalok egy része tudatosan keresi ezen offline, elmélyülést igénylő tevékenységeket.

A számítógépes játékokkal való időtöltés, az online tartalomgyártás, vagy épp a kirándulás ugyanakkor inkább rétegtevékenységnek számítanak. A „semmi különösét nem csinállok, csak úgy elvagyok” válasz (33 fő, a fiatalok bő 10 százaléka) pedig egyfajta sodródó, strukturálatlan szabadidő-töltési formára utal.

Összességében elmondható, hogy a székesfehérvári fiatalok szabadidős mintázata egyszerre tükrözi a digitális kultúra térnyerését, a személyes kapcsolatok tovább élő fontosságát és a fiatalok sokszínű érdeklődési körét. Azonban láthatjuk, hogy ezen belül is főként a személyes társas kapcsolatok és a digitális tartalomfogyasztás kettős dominanciája határozza meg leginkább mindennapi életüket.

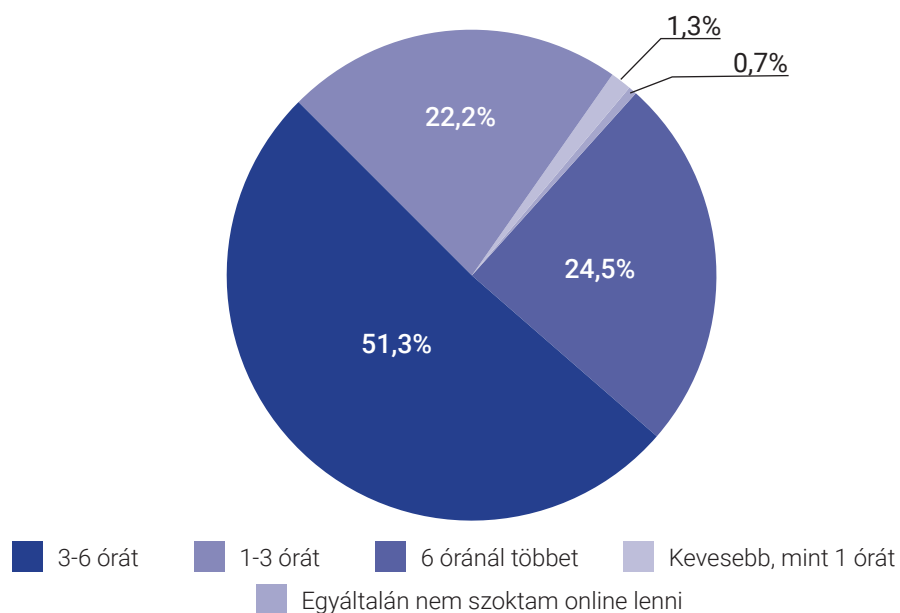
1. ábra Mit csinálsz leggyakrabban a szabadidődben? (fő)

Képernyős tevékenységek, olvasási és sportolási szokások

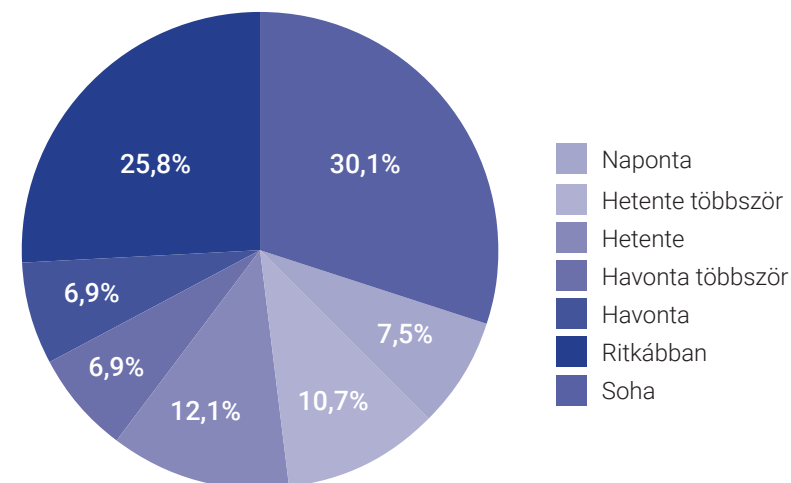
A kutatás adataiból jól látható, hogy a székesfehérvári fiatalok szabadidejében is nagy hangsúlyt kapnak a különféle képernyős tevékenységek. A megkérdezett fiatalok közel 76 százaléka minimum három órát tölt internetezéssel egy átlagos hétféle napon, ebből közel 25 százalék pedig hat óránál is több időt tölt a gép előtt ezzel a tevékenységgel. Azoknak az aránya, akik egyáltalán nem, vagy kevesebb, mint egy órát neteznek hétféle, lényegében elenyésző.

2. ábra Egy hétféle napon hány órát töltesz internetezéssel? (%)

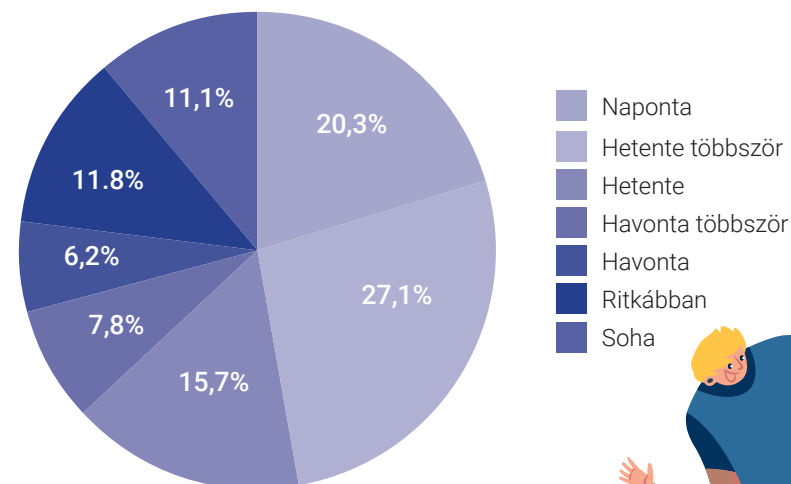

Ha azt vizsgáljuk, hogy mennyire néznek a fiatalok hagyományos televízióadásokat, illetve a streaming-szolgáltatók kínálatát, akkor egyértelműen láthatjuk, hogy a hagyományos tévézés visszaszorulóban van a körükben. Bár napi szinten a fiatalok nagyobb aránya néz tévét (közel 26 százalék), mint streaminget (kicsi több mint 20 százalék), ha összesítve vizsgáljuk azok arányát, akik legalább hetente nézik valamelyik formátumot, akkor az látszik, hogy a streaming-szolgáltatók kínálatát a válaszadók több mint 63 százaléka nézi ilyen gyakorisággal, míg hagyományos televízióadást csupán megközelítőleg 49 százalékuk.

3. ábra Milyen gyakran nézel hagyományos televízióadást? (%)

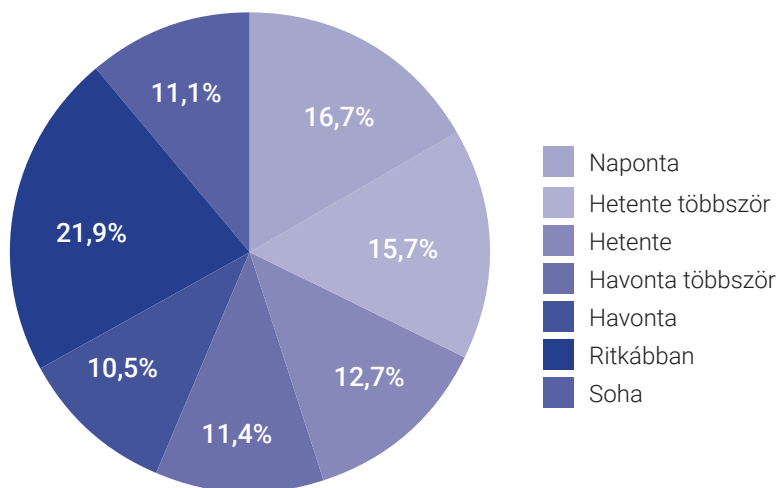

4. ábra Milyen gyakran nézed valamely streaming-szolgáltató kínálatát? (%)

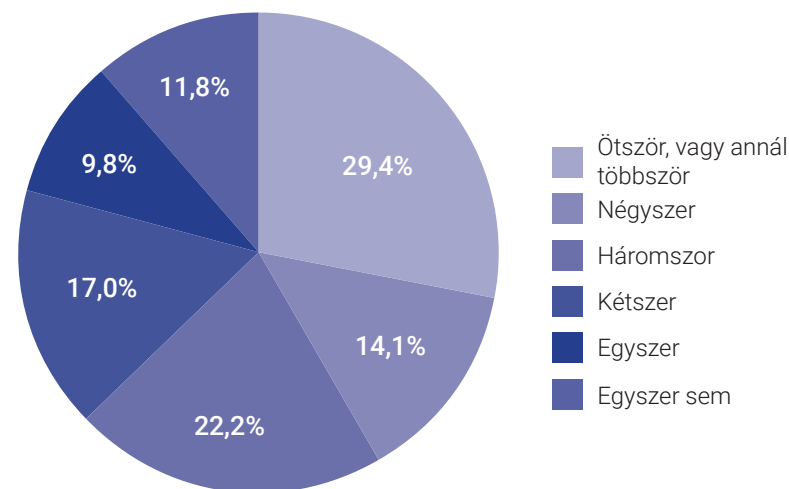
Örömteli ugyanakkor, hogy a kutatásból az is kitűnik, a székesfehérvári fiatalok a képernyős tevékenységeik túlsúlya mellett is találnak időt a szabadidős olvasásra, legyen az akár hagyományos könyv vagy e-book. A megkérdezettek 45 százaléka nyilatkozott úgy, hogy legalább hetente olvas könyvet. Ha ehhez hozzávesszük még azokat is, akik havonta vesznek könyvet a kezükbe, ez az arány máris közel 57 százalékra emelkedik. Csupán a fiatalok 11 százaléka mondta azt, hogy sosem szokott könyvet olvasni (ez természetesen még nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy ezek a fiatalok is olvasnak szabadidejükben, például online vagy hagyományos újságcikkeket vagy egyéb, rövidebb lélegzetvételű írásokat).

5. ábra Milyen gyakran olvasol könyvet (papír alapon, vagy e-book olvasón keresztül)? (%)

Ami a sportolási szokásokat illeti, a kutatás adatai azt mutatják, hogy a székesfehérvári fiatalok meglehetősen aktívak, ha sportról van szó. Több mint 29 százalékuk mondta azt, hogy legalább ötször végez valamilyen mozgásformát hetente. 66 százalékuk legalább heti háromszor sportol, és több mint negyödük hetente biztosan mozog. Csupán nagyjából 12 százalékuk nyilatkozott úgy, hogy egyáltalán nem végez sporttevékenységet heti szinten.

6. ábra Hetente átlagosan hány alkalommal sportolsz legalább 30 percet? (%)

A székesfehérvári fiatalok baráti köre

A székesfehérvári fiatalok baráti körének nagyságára vonatkozó adatok olyan társas mintázatot rajzolnak ki, amelyek jól tükrözik a serdülőkori kapcsolati struktúrák természetét. A többség, a megkérdezettek 49 százaléka, azt jelzi, hogy 5–10 fő közé tehető a baráti köre, ami tipikusan egy stabil, de nem túl nagy társas hálóra utal. Ez a kategória a leggyakoribb, és lényegében egy szokványos középiskolai kapcsolatrendszer mintáját adja vissza: elég nagy ahhoz, hogy a fiatal több csoporthoz tartozhasson, ugyanakkor elég kicsi ahhoz, hogy ezek a kapcsolatok tartalmasak maradjanak.

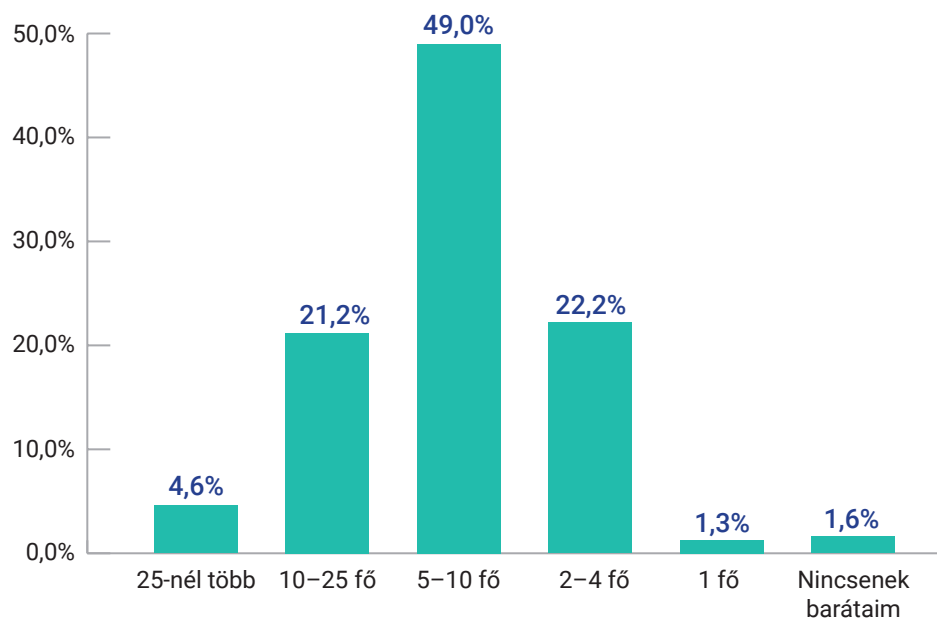
A második legnagyobb arányt a 2–4 baráttal rendelkezők teszik ki, több mint 22 százalékkal. Ez már sokkal inkább fókuszált, intimebb baráti hálót jelez. Ezek a fiatalok valószínűleg szorosabb, mélyebb kapcsolatokat ápolnak, és társas életük kevésbé kiterjedt, de érzelmileg akár stabilabb is lehet.

A fiatalok több mint 21 százalékának saját bevallása szerint 10–25 fő közé tehető a baráti köre, ami alapján ezek az egyének már egy sokkal kiterjedtebb társas térben mozognak. Elképzelhető, hogy ők azok, akik aktívabbak

közösségi eseményeken, csoporttevékenységekben, és a kapcsolataik sokszínűbbek lehetnek. A 25 fő feletti baráti körrel rendelkezők közel 5 százalékos aránya is azt jelzi, hogy bár kevesen vannak, a rendkívül nagy társas háló egyes fiataloknál fontos identitásalelem, és akár erős online jelenléttel, szervezeti tagsággal, sport- vagy művészeti közösségekhez való kapcsolódással is összefügghet.

Figyelemre méltó ugyanakkor a két szélső érték is: a fiatalok 1,3 százaléka csak egy barátot említ, míg valamivel több, 1,6 százaléka azt nyilatkozta, hogy egyáltalán nincsenek barátai. Bár ezek az arányok kicsik, társadalmi szempontból mégsem elhanyagolhatóak, hiszen a kapcsolathiány vagy az izoláció komoly pszichés kockázatokkal járhat, különösen serdülőkorban. Az adatok ugyanakkor összességében azt mutatják, hogy a város fiataljai döntően stabil baráti környezetben élnek, de a szélső csoportok jelenléte figyelmeztető jel lehet a körükben megjelenő társas izolációra is.

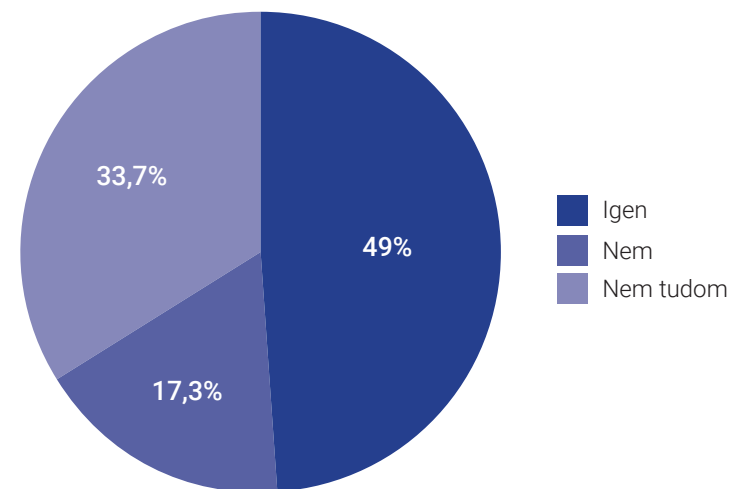
7. ábra Hány főben határoznád meg a baráti köröd? (%)

A fiatalok számára helyben elérhető szolgáltatások

Az, hogy a székesfehérvári fiatalok érzékelik-e, hogy számukra elérhető közelségben vannak-e a korosztályuknak programokat vagy támogatást kínáló intézmények, fontos képet adnak a helyi ifjúsági infrastruktúra észleléséről. A kutatás során így rákérdeztünk, hogy a fiatalok hogyan vélekednek arról, hogy vannak-e számukra elérhető ilyen intézmények. Az eredményekből az látszik, hogy a megkérdezettek 49 százaléka érzi úgy, hogy léteznek ilyen helyek, ami egy viszonylag kedvező alaphelyzetet jelez: a fiatalok közel fele érzékel valamilyen intézményi jelenlétet vagy lehetőséget a környezetében. Ugyanakkor a fiatalok több mint 17 százaléka úgy válaszolt, hogy nincsenek számára elérhető közelségben ilyen szolgáltatások, ami rávilágíthat arra, hogy a hozzáférés vagy a láthatóság nem egyenletes. A legérdekesebb azonban az a közel 34 százaléknál, akik nem tudják, hogy vannak-e a közelükben ilyen szolgáltatások. Ez a bizonytalanság arra utalhat, hogy a meglévő intézmények kommunikációja vagy ismertsége korlátozott lehet, és a fiatalok egy jelentős része nem találkozik velük aktívan. Ez a tendencia így elsősorban információhiányra, nem pedig az intézményi háttér hiányára utalhat.

8. ábra Vannak-e számodra elérhető közelségben olyan intézmények, szolgáltatások, amelyek fiatalok számára (is) kínálnak különböző lehetőségeket (pl. programokat szerveznek, segítséget nyújtanak stb.)? (%)

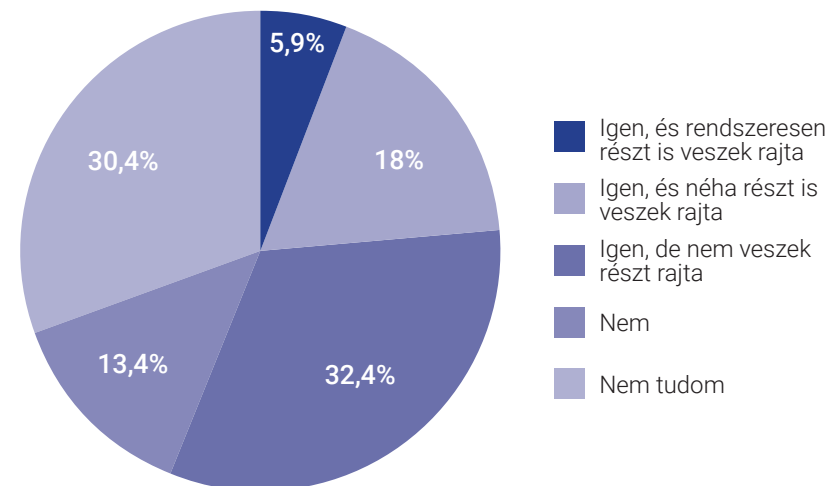
Ennél még érdekesebb képet adnak a fiatalok számára szervezett közösségi programok elérhetőségére és igénybevételére vonatkozó adatok, melyek árnyaltan mutatják meg, hogyan viszonyulnak a székesfehérvári középiskolások a helyi ifjúsági kezdeményezésekhez. A válaszokból jól kirajzolódik egy olyan struktúra, ahol a programok elvileg sokak számára hozzáférhetőek, ám ezeknek a tényleges igénybevétele és ismertsége erősen eltérő mintázatokat mutat. A megkérdezett fiatalok közel 6 százaléka jelzi, hogy nemcsak elérhető számára ilyen program, de rendszeresen részt is vesz rajta. Ez a csoport egy viszonylag aktív közösségi réteget jelenthet, amelynek tagjai számára a szervezett programok konkrét értéket és élményt nyújtanak. Hozzájuk kapcsolódik az a 18 százaléknyi fiatal, aki ugyan nem rendszeresen, de időnként részt vesz ilyen eseményeken; számukra valószínűleg e programok nem állandó elemei a mindennapoknak, de releváns opciót jelentenek.

A legnagyobb arányt, több mint 32 százalékot, azok alkotják, akik ugyan tudnak az ifjúsági programok létezéséről, de nem vesznek részt rajtuk. Ez a csoport fontos jelzés: a programok információs értelemben eléri a fiatalokat, de a részvételhez szükséges motiváció, érdeklődés vagy idő hiányzik. Lehetséges, hogy a kínált programok nem elég vonzóak, nem találkoznak a fiatalok igényeivel, vagy egyszerűen nincs meg a kialakult szokásuk a szervezett közösségi részvételle.

Azon több mint 13 százaléknyi válaszadó esetében, akik szerint nem érhetőek el ilyen programok, valószínűsíthető, hogy ők azok, akik valóban kevésbé érintkeznek olyan intézményekkel, szervezetekkel, ahol ilyen lehetőségeik lennének, vagy ezeket nem tekintik relevánsnak. Még beszédesebb azonban az a több mint 30 százaléknyi fiatal, akik nem tudják, hogy vannak-e ilyen programok. Ez a bizonytalanság akár kommunikációs hiányosságra is utalhat: a programok létezhetnek, de jelenlétük nem épül be a fiatalok hétköznapi tudásába.

Összességében az adatok egy olyan ifjúsági körképet rajzolnak, ahol a szervezett közösségi programok kínálata nem feltétlenül szűkös, ám az elérés és a bevonás hatékonysága némi kihívást jelenthet. A fiatalok többsége vagy nem él a lehetőségekkel, vagy nem is tud róluk, ami még tudatosabb, célzottabb kommunikációt és vonzóbb programkínálatot tehet szükségessé.

9. ábra Elérhetőek-e számokra olyan közösségi programok, melyeket kifejezetten fiataloknak szerveznek? (pl. önkormányzat, civil szervezet, vagy egyház által szervezeten.)? (%)

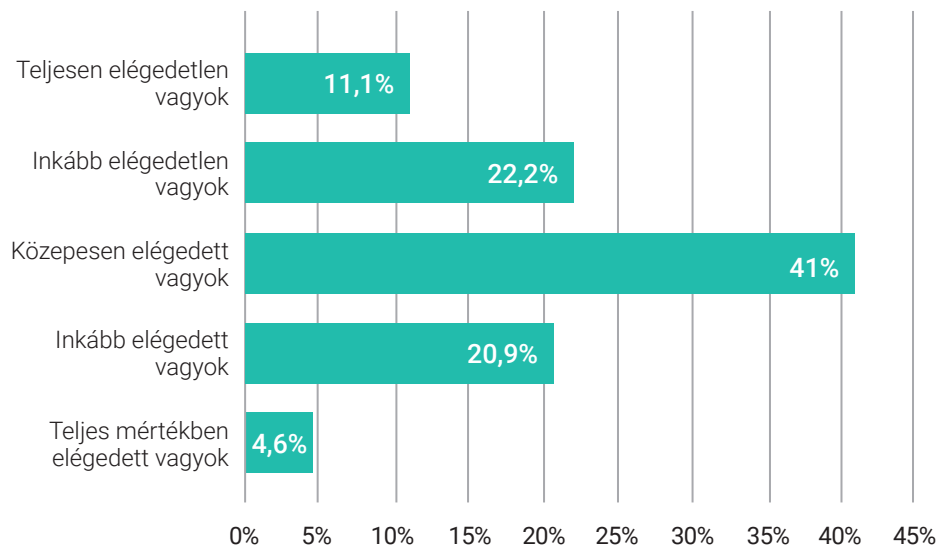
A kutatás során azt is megkérdeztük, hogy mennyire elégedettek a székesfehérvári fiatalok a helyi bulizási, szabadidő-eltöltési lehetőségekkel. A vonatkozó adatok azt mutatják, hogy a város ilyen irányú kínálata megosztja a középiskolás korosztályt, ám összességében inkább a közepes vagy enyhén pozitív megítélés felé billen a mérleg. A fiatalok 41 százaléka közepesen elégedett, ami azt jelzi, hogy a város kínálata számukra alapvetően elfogadható, de nem kimagasló. Ez a legnagyobb csoport, és azt sugallja, hogy a rendelkezésre álló lehetőségek nem hiányoznak teljesen, ugyanakkor nem is elég sokszínűek vagy izgalmasak ahhoz, hogy széles körben lelkesedést váltsanak ki.

Az inkább elégedettek aránya közel 21 százalék, míg a teljes mértékben elégedetteké ugyanakkor kevesebb mint 5 százalék. Ez azt mutatja, hogy a fiatalok negyede valóban megtalálja Székesfehérváron azokat a szabadidős és bulizási tereket, amelyek megfelelnek igényeinek. Ők vélhetően aktív résztvevői a város kulturális vagy szórakoztató programjainak, és elérhetőnek érzik a nekik szóló lehetőségeket. Fontos azonban, hogy a teljesen elégedettek csoportja kicsi – ez arra utal, hogy a jelenlegi kínálat valószínűleg kevésbé képes valódi ifjúsági vonzerőt teremteni.

Ezzel szemben az elégedetlenek összesített aránya figyelemre méltó: a fiatalok 11 százaléka teljesen elégedetlen, 22 százalékuk pedig inkább elégedetlen. Együttesen tehát a középiskolások több mint egyharmada érzi úgy, hogy Székesfehérváron a bulizási és szabadidős lehetőségek nem felelnek meg az elvárásaiknak. Ez arra utalhat, hogy a kínálat bizonyos szempontból hiányos, nem elég változatos, vagy nem szólítja meg megfelelően a különböző ifjúsági csoportokat.

Összességében az adatok kettősen rétegzett ifjúsági képet rajzolnak: a város alapvetően biztosít szabadidős és szórakozási lehetőségeket, amelyeket a fiatalok egy része értékel is, ám jelentős arányban érzik úgy, hogy a kínálat nem teljes, nem eléggé fiatalbarát, vagy nem igazodik a korosztály aktuális igényeihez. A növekvő elvárások, az alternatív terek iránti igény és a közösségi élmények keresése egyaránt arra utal, hogy Székesfehérvár számára érdemes lehet továbbfejleszteni, modernizálni és diverzifikálni az ifjúsági programkínálatot.

10. ábra Mennyire vagy elégedett a Székesfehérváron rendelkezésedre álló bulizási, szabadidő-eltöltési lehetőségekkel? (%)

Kitekintés⁴

A magyarországi ifjúságkutatások eredményei alapján általánosan elmondható, hogy a magyar fiatalok politikai érdeklődése, társadalmi aktivitása jellemzően alacsony. A politikai érdeklődésre vonatkozó adatokból két jellegzetes üzenet olvasható ki. Egyrészt, a 2016-os adatfelvétel idején a fiatalok 44 százaléka jelezte, hogy egyáltalán nem érdekli a politika, további 20 százalékuk pedig alig érdeklődőnek minősült; a ténylegesen érdeklődők (vagyis az ötfokú mérési skálán 4-es vagy 5-ös skálapontot adók) a válaszadók mindössze körülbelül 10 százalékát tették ki. Az átlagos politikai érdeklődés 2016-ban kb. 2,03 pont volt az ötfokú skálán. A 2020-as kutatás idején ezzel szemben a politikai érdeklődés némiképp emelkedett: a 2020-as átlag 2,4 pontra nőtt, ami azt jelenti, hogy a fiatalok 2016-hoz képest valamelyest fogékonyabbak lettek a politikai kérdésekre. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy a 2,4-es átlag továbbra is alacsonynak számít, tehát e növekedés relatív, és nem jelez széles körű elköteleződést.

A fiatalok közéleti részvétele és szervezeti kötődése terén is árnyalt a kép. A 2016-os adatok azt mutatják, hogy a fiatalok körülbelül 25 százaléka kapcsolódott valamilyen szervezethez vagy egyesülethez, és mindössze mintegy 5 százalék vallotta magát laza közösségi kötődésűnek. Ez a szervezetségi arány nem tekinthető magasnak, de jelez egy mérsékelt, intézményes részvételi bázist. A 2020-as felmérésnél az önkéntességre vonatkozó számszerű eredmény az, ami különösen informatív: a fiatalok 16 százaléka nyilatkozott úgy, hogy valaha már önkénteskedett, és közülük minden második az elmúlt egy évben is aktív volt, 19 százalékuk pedig tervez önkéntességet a jövőben. Ez arra utal, hogy míg a hagyományos szervezeti kötődés mértéke mérsékelt, az aktivitás egyéb formái – különösen az önkéntesség – 2020-ban is releváns alternatívái a közéleti részvételnek, és van potenciáljuk növekedni, ha a körülmények és a mozgatórugók (motiváció, lehetőség) kedvezőek.

⁴ A kitekintésben felhasznált adatok az alábbi kutatási jelentésekből származnak: Székely Levente – Szabó Andrea (szerk.) (2016): Magyar Ifjúság Kutatás 2016. Az ifjúságkutatás első eredményei. Ezek a mai magyar fiatalok! Társadalomkutató Kft., Budapest. Domokos Tamás – Kántor Zoltán – Pillók Péter – Székely Levente (2020): Magyar fiatalok 2020. Kérdések és válaszok – fiatalokról, fiataloktól. Társadalomkutató Kft., Budapest.

A magyar fiatalok társadalmi közérzetét illetően a két időpont közötti változások részben a makrokörnyezeti különbségekkel magyarázhatók. A 2016-os adatfelvétel viszonylag kedvezőbb közérzetről számolt be a korábbi, különösen a 2012-es hullámokhoz képest: sok fiatal a saját helyzetét és a jövőt inkább stagnálónak vagy javulónak értékelte, és a jövőre vonatkozó várakozásokban optimistábbak voltak, mint a korábbi időszakokban. Ezzel szemben a 2020-as kutatás – amelyet már részben a COVID-19 járvány hatása árnyékol be – rögzítette, hogy a fiatalok értékeléseiben visszaesés vagy bizonytalanság jelentkezett: a megkérdezettek nagyobb aránya érzékelt romlást az ország gazdasági helyzetében és az általános közhangulatban (a 2020-as jelentés 47–52 százalék közötti arányt állapít meg azok közül, akik romlást érzelnek bizonyos dimenziókban), és a jövő iránti bizonytalanság nőtt. Ugyanakkor a személyes helyzet megítélése – például a családi körülmények – a többség számára továbbra is viszonylag stabil maradt: a fiatalok nagyobb része saját családjának anyagi helyzetét stagnálónak érzékeli.

A fiatalok intézményekbe vetett bizalmának változásai már összetettebb képet mutatnak: 2016-ban a megkérdezettek bizalma egyes intézmények iránt nem volt kifejezetten erős, ugyanakkor a demokráciába vetett hit és a

magyarságtudat több mutatóban is erősödött. A 2016-os felmérés rámutatott, hogy a demokrácia működésével kapcsolatban megosztottság van: a fiatalok 44 százaléka inkább vagy teljes mértékben elégedett a demokrácia működésével, míg 47 százalék elégedetlen vagy teljesen elégedetlen volt. Ez a törésvonal arra utal, hogy az intézményi megítélés 2016-ban is meglehetősen ambivalens volt. 2020-ban ezzel szemben a fiatalok szubjektív közérzetében és a bizalmuk dimenzióiban az összkép hűvösebb: a fiatalok 44 százaléka bízik vagy határozottan bízik a jövőben, 42 százalékuk bizalma közepes, és 14 százalékuk kifejezetten tart a jövőtől, és ez a bizonytalanság az intézményi bizalmi mutatókban is leképeződhet.

Ezek az adatok egyben gyakorlati következtetésekre is jogosítanak: a fiatalok politikai érdeklődését és közéleti részvételét célszerű lehet célzottan ösztönözni – különösen a közoktatási és önkéntes csatornákon keresztül –, miközben a döntéshozóknak és ifjúsági szolgáltatóknak érdemes tudatosan építeniük a bizalmat és a kommunikációt annak érdekében, hogy a fiatalok számára láthatóbbá és elérhetőbbé váljanak az intézmények és részvételi lehetőségek.

Közéleti érdeklődés, közügyekbe való beleszólás Székesfehérváron

A székesfehérvári fiatalok közéleti érdeklődését és társadalmi aktivitását vizsgáló adatok komplex és árnyalt képet rajzolnak ki arról, hogy a helyi középis-kolás korosztály miként viszonyul a közéleti kérdésekhez, mennyire érzékeny a társadalmi problémákra, és hogyan kapcsolódik formális vagy informális közösségekhez, szervezetekhez. Ezek az adatok nemcsak azt mutatják meg, hogy milyen mértékben foglalkoztatja a fiatalokat a tágabb társadalmi környezetük, hanem azt is, hogy ez az érdeklődés mennyiben fordul át tényleges cselekvésbe, tagságba vagy részvételbe. A fiatalok közéleti érdeklődése ugyanis önmagában nem jelenti automatikusan azt, hogy közösségi vagy szervezeti

formában is aktívak, ám e két dimenzió együtt jobban feltárhatja a város ifjúságának közéleti beágyazottságát.

A közéleti érdeklődésről szóló adatok erősen megosztott, de alapvetően középre húzó mintázatot mutatnak. A válaszadók közel 8 százaléka jelezte, hogy egyáltalán nem érdeklik a közéleti kérdések és társadalmi problémák, míg további

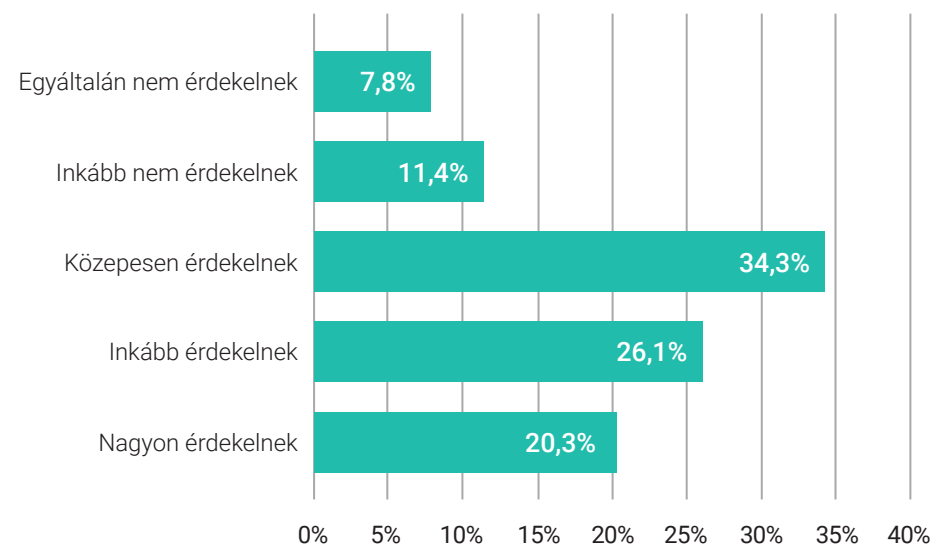
több mint 11 százalék inkább nem érdeklődőnek ítélte magát. Ez összességében azt jelenti, hogy a fiatalok megközelítőleg ötöde lényegében távol marad ezektől a témáktól. Ezek a fiatalok valószínűleg kevésbé követik az aktuális társadalmi folyamatokat, és érdeklődésük elsősorban a közvetlen személyes környezetükre korlátozódik. A távolságtartás mögött állhatnak politikai kiábrándultsághoz hasonló folyamatok, alacsony intézményi bizalom, de az is elképzelhető, hogy egyszerűen nem érzik magukat érintettnek vagy kompetensnek ezekben a kérdésekben. A skála másik végén több mint 20 százalék azoké, akiket teljes mértékben érdekelnek a társadalmi kérdések, míg további 26 százalék úgy érzi, hogy inkább érdeklődő. Ez a két kategória együtt több mint 46 százalékot tesz ki, ami figyelemre méltóan magas arány. A közéleti kérdések iránt tehát a fiatalok majdnem fele kifejezetten nyitott, és fontosnak érzi a társadalmi problémák megértését, megvitatását. Ez azt jelzi, hogy a helyi fiataloknak jelentős részét foglalkoztatja, hogyan működik a társadalom, mi történik a közösségükben, és milyen jelenségeket kellene megérteni vagy akár megváltoztatni. Ebben a csoportban olyan fiatalok jelenhetnek meg, akik nemcsak fogyasztói a közéleti témáknak (például hírek követése révén), hanem akár aktívabban is megnyilvánulhatnak ezekben a kérdésekben.

A közéleti érdeklődés legnépesebb rétege azonban a közepesen érdeklődők csoportja, amelyben a fiatalok több mint 34 százaléka található. Ez a csoport jellemzően nem közömbös, de nem is kifejezetten lelkes a közéleti kérdések

iránt. Számukra a társadalmi problémák valószínűleg nem jelentenek elsődleges témát, ugyanakkor bizonyos mértékig követik az eseményeket, és rendelkeznek véleménnyel. Az ő esetükben a közéleti bevonódás nagyban függhet a környezeti ingerektől: ha a társadalmi kérdések személyesen is érintik őket, ha az iskolában vagy a családban rendszeresen szóba kerülnek, vagy ha releváns közösségi élményekhez kapcsolódnak, akkor aktivitásuk nőhet. Ha viszont kevés közvetlen tapasztalatuk van a politikai vagy társadalmi részvételről, érdeklődésük könnyen megmaradhat semleges, távolságtartó szinten.

A közéleti érdeklődés megoszlása alapján tehát jól látható: a fiatalok nagy része nem passzív, de nem is kifejezetten aktív. A társadalmi kérdésekre való nyitottság széles spektruma jelenik meg, amelyben a közepesen és inkább érdeklődők dominálnak. Ez az eloszlás arra utalhat, hogy a székesfehérvári fiatalok érzékenyek a társadalmi témákra, de gyakran hiányozhat az a struktúra vagy motiváció, amely az érdeklődést cselekvéssé alakítaná.

11. ábra Mennyire érdekelnek a közéleti kérdések, társadalmi problémák? (%)

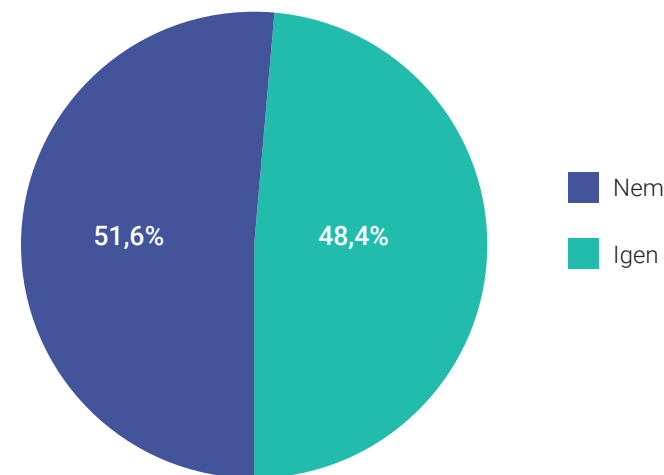

Ezt a feltételezést erősítik meg a közösségekhez és szervezetekhez való tartozás adatai is. A kutatás szerint a megkérdezett fiatalok több mint 48 százaléka volt tagja az elmúlt egy évben valamilyen közösségnek, csoportnak, társaságnak, mozgalomnak, szervezetnek, egyesületnek vagy alapítványnak. Ez jelentős arány: majdnem minden második fiatal rendelkezik valamilyen közösségi kapcsolattal. A közösségi tagság sokféle lehet – sportegyesület, művészeti csoport, vallási közösség, civil egyesület, önkéntes szervezet, iskolai diákcsoport –, ám közös bennük, hogy struktúrát és közösségi élményt biztosítanak a résztvevőknek. Az, hogy a fiatalok közel fele kapcsolódik valamilyen szervezeti kerethez, arra utalhat, hogy a közösségek Székesfehérváron viszonylag jól elérhetőek és sokak számára vonzóak. Egy ilyen arány a közösségi részvétel gyakorlati lehetőségeire is felhívja a figyelmet: a városban léteznek olyan intézményi vagy informális terek, ahol a fiatalok társadalmi, kulturális vagy sportéletbe bekapcsolódhatnak. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy a közösségi tagság és a közéleti aktivitás nem azonos. Előfordul, hogy valaki sportcsapat vagy hobbicsoport tagja, de közéleti kérdésekkel kevésbé foglalkozik. A kapcsolódás tehát önmagában még nem jelzi a politikai vagy társadalmi cselekvés szintjét, de kétségtelenül erősíti a társadalmi tőke formálódását, ami később elősegítheti a magasabb szintű aktivitást is.

A fiatalok másik fele, több mint 51 százaléka ugyanakkor nem tagja semmilyen közösségi vagy szervezeti formációnak. Ez azt jelenti, hogy a város fiataljainak többsége ezt a fajta részvételt nem gyakorolja. Az okok többfélék lehetnek: időhiány, érdeklődés hiánya, elérhetőségi problémák, vagy egyszerűen az, hogy nem tudnak a létező lehetőségekről. A közösségi részvétel hiánya összefügghet a közéleti érdeklődés hiányával is – például azok a fiatalok, akik egyáltalán, vagy inkább nem érdeklődnek a társadalmi kérdések iránt, nagyobb valószínűséggel maradnak távol minden formális vagy informális szervezetségtől.

12. ábra Tagja voltál-e az elmúlt egy év során valamiféle közösségnek, csoportnak, társaságnak, társulásnak, mozgalomnak, szervezetnek, egyesületnek, alapítványnak? (%)

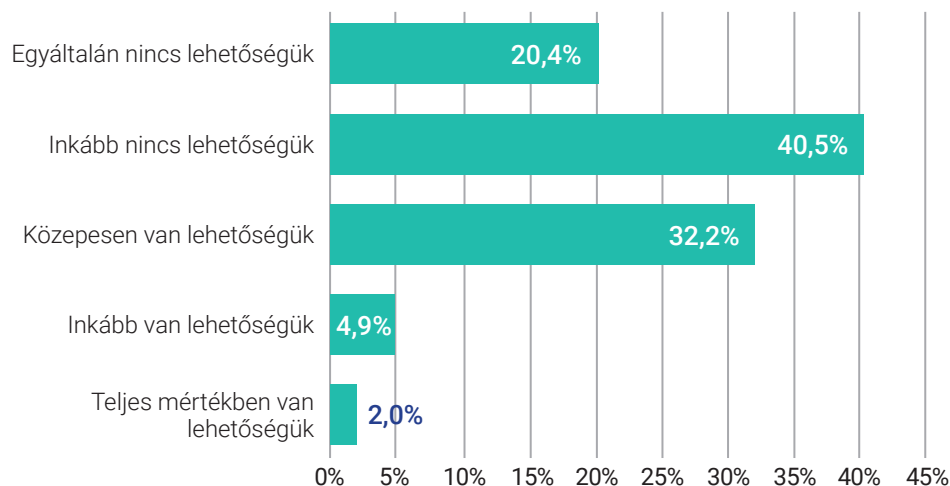

Ha a két kérdés adatait együtt vizsgáljuk, fontos trend rajzolódik ki: a fiatalok közéleti érdeklődése erősebb, mint a közösségi aktivitása. Ez azt jelzi, hogy azok is mutathatnak érdeklődést társadalmi ügyek iránt, akik nem tagjai semmilyen formális közösségnek. Ez a jelenség az általános nemzetközi trendekkel összhangban van: sok fiatal ma már inkább informális módon kapcsolódik társadalmi kérdésekhez (online aktivizmus, eseti akciók), mint szervezeti keretek között.

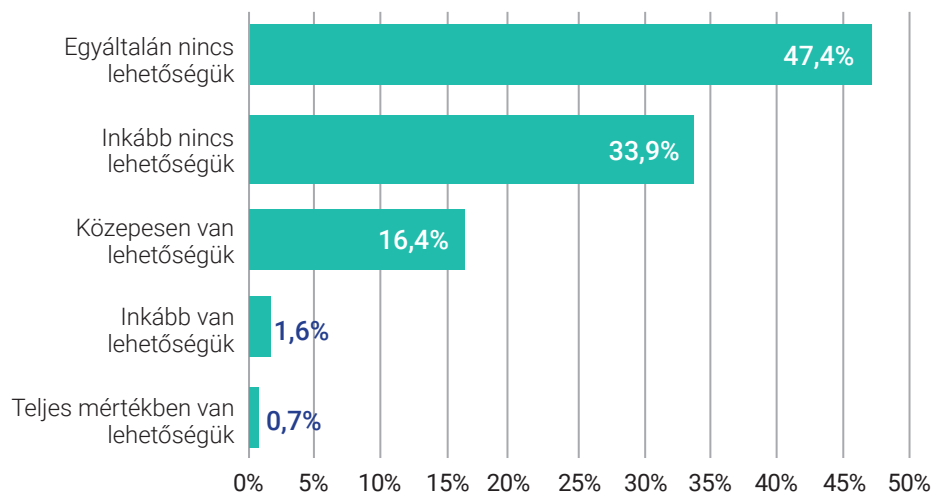
Összességében a székesfehérvári fiatalok közéleti és társadalmi érdeklődése erős, differenciált és sokszínű. A fiatalok közel fele aktív közösségi tagsággal rendelkezik, ami erős társadalmi tőkét jelent, míg a közéleti kérdések iránti érdeklődésük kimagaslóan magas: a fiatalok nagy része nem közömbös a társadalmi problémákkal szemben. A kihívás abban rejlik, hogyan lehet az érdeklődést aktivitássá, a passzív figyelmet pedig erősebb közéleti részvétellé alakítani. Székesfehérvár számára mindez lehetőséget is rejt: a város fiataljai nyitottak és gondolkodóak, akik megfelelő ösztönzéssel és támogatással a helyi közélet fontos szereplőivé válhatnak a jövőben.

A kutatás során kitértünk arra a kérdéskörre is, hogy mennyire érzékelik azt a fiatalok, hogy akár helyi, akár országos szinten lehetőségük van a közügyekbe való beleszólásra.

13. ábra Szerinted mennyi lehetőségük van a fiataloknak beleszólni a helyi közügyekbe Székesfehérváron?

14. ábra Szerinted mennyi lehetőségük van a fiataloknak beleszólni az országos közügyekbe?

A kapott válaszokból kiderül, hogy nagy különbségek vannak a helyi és az országos közügyekbe való beleszólás megítélése között. A helyi szint kapcsán a megkérdezettek 39 százaléka érzi úgy, hogy legalább bizonyos mértékben lehetősége van beleszólni az ügyekbe (32 százalékuk közepesen, közel 5 százalékuk inkább, 2 százalékuk teljes mértékben), míg több mint 60 százalékuk vélte úgy, hogy nincs (több mint 20 százalék szerint egyáltalán nincs, több mint 40 szerint pedig inkább nincs). Országos viszonylatban a helyzet jóval pesszimistább: csupán szűk 19 százalékuk gondolja úgy, hogy van valamilyen beleszólási esélye (több mint 16 százalékuk szerint közepesen, közel 2 százalékuk szerint inkább, és alig több mint fél százalékuk szerint teljes mértékben), míg több mint 81 százalékuk azt érzékeli, hogy nincs befolyása (több mint 47 százalékuk szerint egyáltalán nincs, közel 34 százalékuk szerint inkább nincs). Ezek a számok azt mutatják, hogy a fiatalok kétszer nagyobb valószínűséggel látnak maguk előtt legalább minimális cselekvési lehetőséget helyi szinten, mint országosan – de még a helyi eredmény is lehetőséget ad a további fejlődésre.

Azon fiatalok domináns aránya, akik szerint közepesen van lehetőségük beleszólni a közügyekbe, mindkét skálán fontos üzenetet hordoz. Helyben a 32 százaléknyi közepesre értékelő fiatal azt jelzi, hogy érzékelnek bizonyos csatornákat vagy alkalmakat (akár pl. iskolai fórumok, helyi rendezvények, diák-képviselő, civil programok formájában), amelyekbe be lehet kapcsolódni, de ezekről nem gondolják, hogy valódi döntési hatalmat adnak. Országos szinten a közepes értékelés aránya (több mint 16 százalék) jóval alacsonyabb, ami azt sugallja, hogy a nemzeti szintre vetített befolyás lehetősége számukra sokkal kevésbé kézzelfogható: a törvényhozás, kormányzati döntések és országos intézmények működése valószínűleg tőlük távol álló és zárt rendszernek tűnik.

A fiatalok erős pesszimizmusa az országos részvétellel kapcsolatban több okkal is magyarázható lehet. Részből strukturális tényezők játszhatnak közre: a döntéshozatali mechanizmusok centralizáltak, a részvételi csatornák (pl. közvetlen konzultáció, fiatalok számára tervezett fórumok) korlátozottak, és a politikai kommunikáció gyakran szaknyelvű, ami elidegenítheti a korosztályt. Emellett pszichológiai komponensek is jelen lehetnek: elképzelhető, hogy a fiataloknak alacsony a politikai hatékonyság-érzete (az az érzés, hogy egyedül,

alulról szerveződően is tudnak befolyást gyakorolni) és a korai kiábrándultság növelheti az apátiát, így országos szinten kevesen érezhetik úgy, hogy ötleteik, javaslataik valóban számítanak.

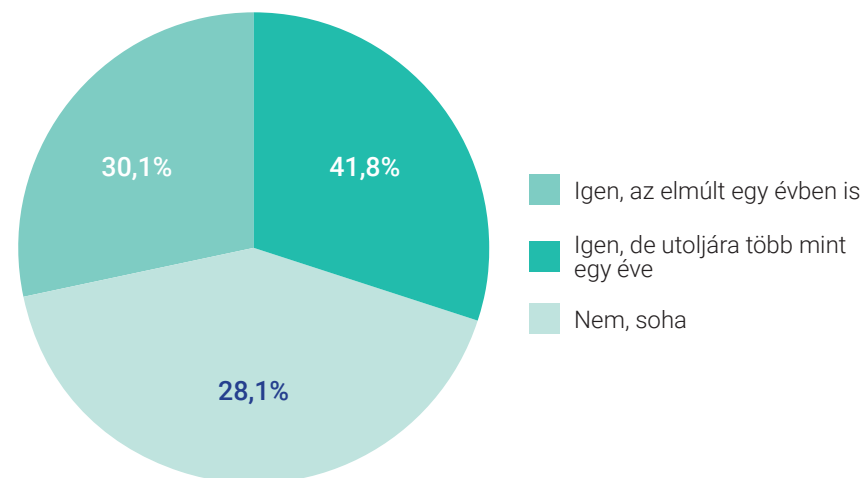

A helyi arányok ugyanakkor olyan lehetőségeket is feltárnak, amelyeket érdemes még tovább bővíteni. Az, hogy közel négytizednyi fiatal legalább közepesnek ítéli a beleszólási lehetőségét, arra utal, hogy léteznek működő csatornák, amelyek révén a fiatalok úgy érzik, ők is részt vehetnek a helyi döntéshozatalban. Ezeket a csatornákat még tovább lehet erősíteni, a helyi sikerélmények pedig kulcsfontosságúak lehetnek: ha a fiatalok látják, hogy részvételük konkrét, kézzel fogható eredményekhez vezet, az növeli politikai hatékonyságérzetüket és hosszabb távon feltöltheti a részvételi bázist. Az ifjúsági részvétel erősítése egyébként sem nem csupán demokratikus elvárás, hanem szükségszerű befektetés a közösség jövőjébe: a fiatalok bevonása helyi sikereken keresztül építkezve a nemzeti szint felé is kiterjeszthető.

Önkéntesség

A kutatásban az önkéntesség témakörét is megvizsgáltuk. Arra voltunk kíváncsiak, hogy végeztek-e valaha önkéntes tevékenységet a megkérdezett fiatalok, de az iskolai közösségi szolgálatot, valamint a tárgyi és pénzbeli adományozást kizártuk ebből a körből.

15. ábra Végeztél-e valaha önkéntes tevékenységet?

A kapott eredmények fontos társadalmi diagnózist nyújtanak arról, hogy a székesfehérvári fiatalok miként kapcsolódnak a közösségükhöz, és mennyire tekintik magukat aktív társadalmi szereplőnek. A válaszok alapján a fiatalok kimagasló része – összesen közel 70 százalékuk – végzett már életében önkéntes tevékenységet, ami kiemelkedően magas arány a hazai ifjúsági mintákhoz viszonyítva. Ezen belül különösen fontos, hogy közel 42 százalék nemcsak valaha, hanem az elmúlt egy évben is aktív volt. Ez azt mutatja, hogy a fiatalok egy része nem alkalmi jelleggel, hanem folyamatosan jelen van a közösségi segítségnyújtás tereiben.

Az önkéntesség jelen esetben nem csupán formális szervezetekhez kötődhet: jelenthet iskolai, vagy civil szervezeti programokban való részvételt, közösségi események támogatását vagy akár olyan informális tevékenységeket is, mint

a szomszédok, idősek vagy rászorulóknak segítése. Az azonban biztos, hogy a fiatalok majdnem fele aktív önkéntes tapasztalattal rendelkezik, ami a társadalmi felelősségvállalás erős jelenlétére utal.

Az utójára több mint egy éve önkénteskedő, 28 százaléknál fiatalabb csoportot jelöl, amelynek tagjai nem idegenkednek a részvételtől, de az önkéntesség számukra inkább időszakos, alkalmi jellegű lehet. E csoport esetében valószínűleg nem a motiváció hiánya, hanem az élethelyzetek változása, a szabadidő csökkenése vagy a szervezett lehetőségek hiánya állhat a háttérben. Ők azok, akiket megfelelő struktúrákkal – például egyszerűen elérhető, rövid időtartamú, rugalmas programokkal – könnyen vissza lehetne vonzani az aktív részvételbe. A tapasztalat tehát adott, az érdeklődés is valószínűleg megvan, csak a rendszeres elköteleződés megerősítésére volna szükség.

Ugyanakkor a még soha nem önkénteskedő, 30 százaléknál fiatalabb válaszadó egy másik, társadalmi szempontból fontos réteget jelöl. Az önkéntesség teljes hiánya nem feltétlenül jelent elutasítást – sokkal inkább utalhat arra, hogy ezek a fiatalok nem találkoznak megfelelő lehetőségekkel, nem találkoznak személyes megszólítással, vagy nincs még meg a kellő motivációjuk ilyen tevékenységek végzésére. Személyes megszólítással, vagy könnyen elérhető, közösségi élményként megélt programokkal azonban elképzelhető, hogy ők is bevonhatóvá válhatnának az önkéntes tevékenységekbe.

A mintából kirajzolódó kép tehát az, hogy Székesfehérváron a fiatalok társadalmi aktivitása erős alapokra épül. Az aktív önkéntesek magas aránya arra utal, hogy a közösségi felelősségvállalás, a segítség és a részvétel beépült sokak identitásába. Ez fontos társadalmi tőkét jelent a város számára: minél több fiatal él át pozitív, motiváló önkéntes

élményeket, annál nagyobb eséllyel válnak később is felelős, közösségorientált polgárokká. Ugyanakkor a részvételben rejlő potenciál még nincs teljesen kiaknázva. A jelenleg inaktív csoport valószínűleg könnyen újra aktivizálható, a soha nem önkénteskedők pedig megnyerhetőek lennének, ha a programok még láthatóbbak, rugalmasabbak, illetve személyesen is relevánsak lennének számukra.

Kitekintés⁵

A 2016-os ifjúságkutatás adatai szerint a fiatalok legégetőbb problémái között az anyagi nehézségek, létbizonytalanság, szegénység, elszegényedés állt az első helyen: a megkérdezettek 43 százaléka említette ezt a dimenziót a legfontosabbnak. Második helyen a bizonytalanság, kiszámíthatatlan jövő szerepelt 37 százalékkal, míg a harmadik helyre a céltalanság került, nagyjából 19 százalék körüli aránnyal. A további problémák között megjelent a droghasználat (kb. 14 százalék), az alkohol elterjedése (kb. 12 százalék), illetve a munkanélküliség, elhelyezkedési nehézségek (szintén kb. 12 százalék). Összességében, mint ahogy azt az adatokból láthatjuk, a 2016-os kép még erősen gazdasági fókuszú: a pénzügyi kiszolgáltatottság és a bizonytalan munkaerő-piaci kilátások domináltak.

⁵ A kitekintésben felhasznált adatok az alábbi kutatási jelentésekből származnak: Székely Levente – Szabó Andrea (szerk.) (2016): Magyar Ifjúság Kutatás 2016. Az ifjúságkutatás első eredményei. Ezek a mai magyar fiatalok! Társadalomkutató Kft., Budapest. Domokos Tamás – Kántor Zoltán – Pillók Péter – Székely Levente (2020): Magyar fiatalok 2020. Kérdések és válaszok – fiatalokról, fiataloktól. Társadalomkutató Kft., Budapest.

A 2020-as adatfelvétel ezzel szemben már más rangsort mutat: a dobogó élére a bizonytalanság, a kiszámíthatatlan jövő lépett 23 százalékkal, szorosan mögötte, második helyen jelentek meg az anyagi nehézségek, létbizonytalanság, szegénység 22 százalékkal. A harmadik helyre ezúttal is a céltalanság került 12 százalékkal. Lényeges új elem azonban a 2020-as rangsorban, hogy a baráti társaságok, közösségek hiánya önálló probléma-kategóriaként jelent meg a problématérkép negyedik helyén 8 százalékos említéssel. A drogok, kábítószeres terjedése 2020-ban 7, míg a munkanélküliség 5 százalékkal van jelen a fiatalok problémái között.

Következtetésként elmondható, hogy a 2016–2020 közötti időszak probléma-térképe átalakuló hangsúlyokat mutat: a fiatalok problémái a tisztán materiális gondoktól (szegénység, létbizonytalanság) a környezet általános kiszámíthatatlansága, a szociális kapcsolatok gyengülése és baráti közösségek hiánya, tehát egy általánosabb, pszichoszociális dimenzió (a „kiszámíthatatlan jövő” lett a vezető gond) felé tolódtak el. Ez arra utal, hogy a fiatalok problémáinak kezelése és a beavatkozások tervezése során – legyen szó oktatásról, munkaerő-piacról, mentálhigiénéről vagy ifjúsági közösségépítésről – ma nem elég pusztán anyagi támogatást nyújtani: a stabil jövőkép és a közösségi terek újraépítése, valamint a szociális biztonságérzet helyreállítása ugyanolyan kulcskérdés. A kutatási adatok részletei és összevetése ezt az integrált beavatkozási igényt támasztják alá.

A kockázati magatartások közül az alkoholfogyasztás és a dohányzás különösen fontos elemei a fiatalok életmódjának. A 2016-os kutatásból kiderül, hogy a fiatalok 52 százaléka havonta legalább néhányszor fogyaszt alkoholt, 11 százalékuk pedig naponta iszik. Ez az arány azt jelzi, hogy az alkoholfogyasztás a fiatalok körében nem ritka jelenség, és komoly társadalmi kérdés lehet, különösen, ha napi rendszerességről van szó. A 2020-as kutatásban a járvány hatásai jelentősen befolyásolták az alkoholfogyasztás mintázatait is: az emberek kevesebbet jártak vendéglátóhelyekre, így az otthoni ivás aránya nőtt. A havonta néhányszor alkoholhoz nyúlók aránya e kutatásban valamelyest csökkent az előzőhöz képest (47 százalék), ami arra utal, hogy

az alkoholfogyasztás stabil szokás maradt, de a módja – legalábbis ideiglenesen – átalakult. A napi alkoholfogyasztók aránya azonban 2020-ban is a négy évvel korábbihoz hasonlóan alakult, a fiatalok 10 százaléka mondta azt, hogy napi rendszerességgel iszik alkoholt.

A dohányzás tekintetében elmondható, hogy a napi dohányzók aránya 2016-ban 25 százalék volt. A 2020-as kutatásban viszont komolyabb elmozdulás figyelhető meg: az újabb adatok szerint a napi rendszerességgel dohányzók aránya már csak 17 százalék. Ez azt sugallja, hogy míg az alkohol gyakorisága stabilnak tűnik, a dohányzás – legalábbis részben – csökkenő pályára került.

A kábítószer-használat esetében a 2016-os adatok szerint a fiatalok közel 40 százaléka nyilatkozott úgy, hogy ismer olyan személyt, aki már kipróbálta a kábítószereket, a válaszadók 36 százaléka szerint pedig könnyű lenne kábítószerhez jutniuk. A 2020-as kutatásban már csupán a fiatalok egyharmada nyilatkozott úgy, hogy van olyan ismerőse, aki próbált már valamilyen szert, ami 10 százalékpontos csökkenést jelent az előző adatfelvételhez képest. A kábítószerhez való hozzájutást a fiatalok 31 százaléka ítélte könnyűnek, ami kismértékű csökkenést mutat. Ennek fényében a kábítószerhez való hozzáférés még mindig jelentős kockázati tényező, és bár a használat mértékéről nem minden részlet ismert, az elérhetőség magas aránya továbbra is aggodalomra ad okot.

A két adatfelvétel között ugyanakkor a legszembetűnőbb eltérés a mentális egészség tekintetében mutatkozik meg. A 2016-os ifjúságkutatás eredményei optimistább képet festenek: a fiatalok általános elégedettsége a közérzettel, az egészségi állapottal és saját testképükkel viszonylag magas, az élettel való elégedettség mértéke többnyire pozitív. A 2020-as kutatás viszont arról számol be, hogy jelentősen nőtt a fiatalok szorongása és stressz-szintje. A trend világos: a hosszú távú jólétjavulás, amit a kutatók korábban néhány ciklus során

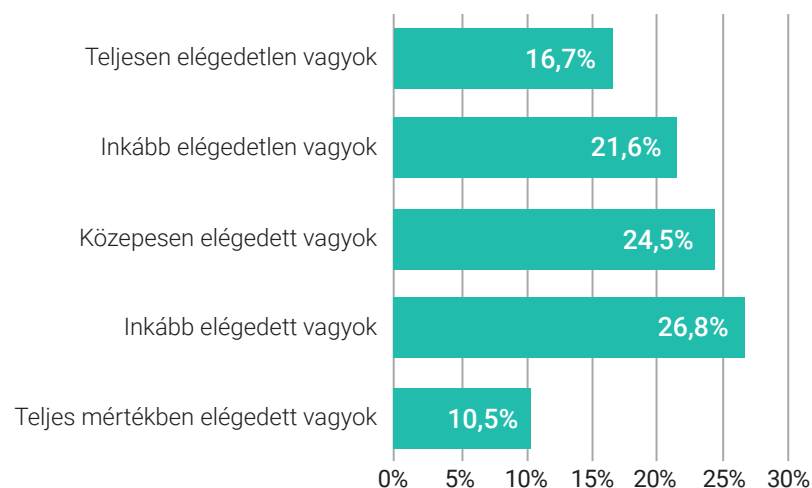
tapasztaltak, 2020-ra, elsősorban olyan külső hatások miatt, mint a COVID-19 járvány, részben visszafordult, és a mentális sebezhetőség megnőtt.

Mentális egészség a fehérvári fiatalok körében

A fiatalok általános lelkiállapotával való elégedettségére vonatkozó adatok árnyalt képet rajzolnak a székesfehérvári ifjúság mentális jóllétéről. A válaszok megoszlása alapján a fiatalok több mint 38 százaléka elégedetlen valamilyen mértékben az általános lelkiállapotával (közel 17 százalék teljes mértékben elégedetlen, közel 22 százalék inkább elégedetlen), míg körülbelül 37 százalékuk vallotta azt, hogy inkább vagy teljes mértékben elégedett vele (közel 27 százalék inkább elégedett, több mint 10 százalék pedig teljes mértékben elégedett). A kettő között egy viszonylag stabil, de bizonytalan középső csoport helyezkedik el, több mint a válaszadók 24 százalékával, akik saját megítélésük szerint közepesen elégedettek a lelkiállapotukkal. Ez a csoport gyakran olyan fiatalokat takar, akik nem érzik magukat kifejezetten rosszul, de nem is élik meg jóllétüket stabilnak vagy tartósan pozitívnak. Ezekben a fiatalokban gyakran jelen lehet a bizonytalanság, hullámzó hangulat, stresszézés vagy

16. ábra Mennyire vagy elégedett az általános lelkiállapotoddal?

érzelmi labilitás — olyan jelenségek, amelyek hosszú távon sérülékenyebbé tehetik őket. Ugyanakkor talán ez a középső csoport lehet az, ahol a prevenció a leghatékonyabban működhet: megfelelő tájékoztatással, közösségi támogatással, stresszkezelési technikákkal, iskolai vagy ifjúsági szolgáltatásokkal jelentősen javítható lehet e fiatalok lelkiállapota.

Az adatok alapján első pillantásra is feltűnő jelenség, hogy a teljes mértékben elégedetlenek aránya a mintában viszonylag magasnak tekinthető. Ez arra utal, hogy minden hatodik fiatal olyan mértékű lelki diszkomfortot él meg, amely már nem csupán átmeneti rosszkedv vagy stressz, hanem tartósabb, akár mentálhigiénés támogatást igénylő állapot is lehet. Az „inkább elégedetlen” válaszok további közel 22 százalékkal növelik azon fiatalok körét, akik valamilyen fokú pszichés megterhelésről számolnak be. Együttesen ez a több mint egyharmadnyi csoport jelzi, hogy a fiatalok körében vannak olyan tendenciák — akár teljesítménynyomás, iskolai elvárások, közösségi média-hatások, akár társadalmi jövőképvésztes, vagy egyéb külső, létbizonytalansági okok, mint például klímaszorongás, vagy a globálisan tapasztalható háborús helyzetek miatt érzett aggodalom — amelyek jelentősen rontják a mentális állapotukat.

A fentiek alapján fontos tehát látnunk, hogy ez az eloszlás egy olyan fiatal generációt képét rajzolja ki előttünk, amelyben az általános lelkiállapot inkább problématerület, mintsem megnyugtató stabilitás: az elégedetlenek aránya gyakorlatilag megegyezik az elégedettekével, egyik csoport irányába sem billen el szignifikánsan a mérleg.

Az adatok másik fele az elégedettség pozitív oldalát mutatja: a fiatalok kicsit több mint 37 százaléka inkább vagy teljes mértékben elégedett a lelkiállapotával. Közülük a teljes mértékben elégedettek kicsit több mint 10 százalékos aránya ugyanakkor viszonylag alacsony. Ez azt jelzi, hogy még azok között is, akik jól érzik magukat, ritka a teljes pszichés jóllét élménye. A többség inkább csak inkább elégedett, ami fontos különbség: ezek a fiatalok, bár valószínűleg a hétköznapiakban többnyire jól funkcionálnak, szintén érezhetnek időszakos stresszt, bizonytalanságot vagy túlterheltséget.

Ha mindezt társadalmi és életmódbeli kontextusba helyezzük, több tényező is magyarázhatja az eredményeket. A fiatalok korosztálya különösen érzékeny a teljesítménynyomásra, a folyamatos online jelenlételre, a jövővel kapcsolatos aggodalmakra (pályaválasztás, munkaerőpiac, anyagi biztonság), valamint a közösségi kapcsolatok instabilitására. A COVID-19 járvány utóhatásai — akár közvetlenül, akár az online oktatásból vagy a közösségi élet visszaeséséből eredően — tovább erősíthették a bizonytalanságot és a lelki megterhelést, a napjainkban előtérbe kerülő egyéb, külső, szorongásra okot adó tényezők (pl. klímahelyzet, háborúk, politikai környezet hatásai) térnyerése pedig csak tovább ronthatja a fiatalok lelkiállapotát. A kortárs csoportok szerepének gyengülése vagy konfliktusossá válása, a családi elvárások és a társadalmi nyomás is teremthet nehezen kezelhető érzelmi közeget sok fiatal számára.

Összességében az adatok egy olyan ifjúságot mutatnak, ahol a mentális jóllét korántsem természetes állapot. Ez a kép erős jelzés mind a helyi döntéshozóknak, mind az oktatási és ifjúsági intézményeknek: a mentális egészség támogatása nem maradhat háttérben. A prevenció, a könnyen elérhető tanácsadói szolgáltatások, az iskolai pszichológiai ellátás további erősítése és a közösségépítő programok biztosítása kulcsfontosságúak ahhoz, hogy a fiatal generáció érzelmileg stabilabb, kiegyensúlyozottabb életet élhessen.

A fiatalokkal végzett fókuszcsoporthoz beszélgetés adalékai

A középiskolások részvételével zajló fókuszcsoporthoz beszélgetés még sokré-
több képet ad arról, hogyan gondolkodnak a diákok a mindennapi életükről, a
szabadidős lehetőségeikről, a társas kapcsolataikról, a mentális jóllétről és a
korosztályuk körében megjelenő problémákról. A beszélgetésben különös hang-
súly került azokra a területekre, amelyek a fiatalok érzelmi és pszichés biztonsá-
gát érintik: stressz, iskolai nyomás, konfliktusok, magány, szorongás, pályavá-
lasztási bizonytalanság, alkohol- és drogfogyasztás, valamint a dohányzás.

Az elemzés során kirajzolódik, hogy bár a résztvevők mindennapi tapasztala-
tai különböznek, mégis erős közös mintázatokat mutatnak. Ezek közé tartozik
az iskolai terhelés mértéke, a közösségek szerepe, a jövőképpel kapcsolatos
bizonytalanság, valamint az, hogy kortársaik körében milyen kockázati maga-
tartások váltak normává.

A fiatalok arról számoltak be, hogy hétköznapijait leginkább a tanulás és
az iskolai kötelezettségek dominálják. Ezt jól szemlélteti az egyik résztvevő
gondolata, aki szerint „ha így nagyon bele akarunk menni a tanulásba, akkor
egy egész délutánunk is rámehet. Az ilyen négy-öt órát is simán elvisz.”
A tanulmányi terhelés jelentős mértékben befolyásolja, mennyi minőségi sza-
badidejük marad. Egy másik, kollégiumban élő diák azt is kiemelte, hogy a kol-
légiumi élet ugyan biztosít bizonyos közösségi programokat – sport, közös
filmnézés, vagy épp tanulási lehetőségek –, de erős korlátozottságot is jelent:
„A szabadidőnk is korlátozva van, de másrészt meg jó, mert így nem pocsékol-
juk el az időnk a városban.” A kollégium tehát kettős szerepet tölt be a fia-
taok mindennapjaiban: egyszerre tartja „keretek között” a diákokat, ugyanak-
kor közösségi struktúrákat is biztosít, amelyek egyes esetekben kifejezetten
védőfaktorként működhetnek a mentális egészség szempontjából.

A beszélgetés egyik legerősebb vonulata a fiatalok mentális egészségről szóló
tapasztalatai voltak. A résztvevők több témában is nyíltan beszéltek szoron-
gásról, túlterheltségről, lelki problémákról, valamint különböző, kortársaik
körében megjelenő kockázati tevékenységekről is. Elmondásaik alapján leg-
inkább a jövővel kapcsolatos bizonytalanságok (pályaválasztás, munkaerő-pi-
aci elhelyezkedés), az iskolai teljesítménykényszer és túlterheltség („Nagyon
sok a dolgozat, a beadandó, már nem is tudjuk követni, hogy melyik napra mi
van.”), valamint a tágabb környezetükben, a világban zajló problémák aggaszt-
ják őket. Problémáikkal leginkább kortársaikhoz, közeli barátaikhoz fordulnak,
esetleg a családtagjaikhoz, ritkább esetben olyan tanárokhöz, akikben meg-
bízhatnak. Néha előfordul, hogy adott esetben igénybe veszik az iskolapszicholó-
gus segítségét, de alapvetően egyetértettek abban, hogy egy idegennek furcsa
elmondani az érzéseiket, ezért elsődlegesen a kortárscsoportra támaszkod-
nak, ha lelki gondjuk adódik.

A baráti kör megléte egyébként is hangsúlyos elemként jelenik meg a részt-
vevő fiatalok percepcióiban. Általában 5-10 főből áll a szoros baráti körük,
amelyet legfontosabb értékeként a megértés, valamint egymás elfogadása,
az ítékezés hiánya tartanak össze. A fiatalok elmondása szerint ugyanak-
kor a védelmet jelentő, szűk baráti társaságon kívül már gyakori a szóbeli
bántás, személyeskedés, egymás becsmérése. Saját megítélésük alapján kb.

az osztályközösségük mintegy ötödét éri ilyen típusú bullying a közösségen belülről, amin a közösségi médiahasználat csak még tovább ront.

A közösségi média lelki egészségre gyakorolt hatásairól általánosságban is negatív véleménnyel vannak a fiatalok. Úgy ítélik meg, hogy a különböző közösségi médiumok kifejezetten rossz hatással vannak az önbizalmukra, gyakran előfordul ugyanis, hogy olyanokhoz hasonlítják magukat, akiket ott látnak, követnek. Ugyanakkor elmondásaik alapján kevés körükben az olyannyira tudatos, vagy megfelelő önismerettel rendelkező fiatal, aki ezt felismerve inkább kiköveti az adott befolyásoló személyt, vagy csökkenti a közösségi médiahasználatát. Úgy vélik, hogy ezen a problémán a tudatosítás, szemléletformálás segíthetne.

A fiatalok saját megítélése alapján osztályközösségük csaknem fele küszködik rendszeresen az érzelmeivel, problémáival, közülük pedig 2-3 fő az, akiért komolyabban is aggódnak, tartanak tőle, hogy akár árthat is magának, főleg, mivel körükben korábban is előfordult már önsértés. Olyan osztálytársról is beszámoltak, akinek fel kellett függesztenie a tanulmányait, mert olyan súlyos lelki nehézsége volt, amely orvosi segítséget igényelt. A résztvevő fiatalok úgy

ítélték meg, hogy az ilyen, komoly mentális gondokkal küzdő társaik aránya a korábbiakhoz képest növekvő tendenciát mutat.

Ehhez a tapasztalathoz szorosan kapcsolódnak a fiatalok körében megjelenő kockázati magatartások is. A fókuszcsoport résztvevői szerint rendszeresen előfordul kortársaik között a kábítószer-fogyasztás, ez „bizonyos közösségek alkotóeleme, ez tartja össze” ezeket az adott társaságokat. A fiatalok úgy érzékelik, hogy a szerhasználó társaik aránya növekszik, „sokkal többen vannak”, mint korábban, már csak azért is, mert néhány közösségben ez a „menő” viselkedés egyik kritériuma. Elmondásaik alapján a szerekhez való hozzájutás is könnyű, leginkább a szintetikus drogok, kisebb arányban a különféle nyugtatók jelennek meg a fiatalok szerhasználatában. Problémaként jelölik meg ugyanakkor az alkoholfogyasztást is, elmondásaik alapján van olyan társuk, aki napi rendszerességgel fogyaszt alkoholt, az iskola előtt, alatt és után is, a tanárok pedig, bár tudnak róla, nem igazán foglalkoznak a problémával. Abban megoszlik a fiatalok véleménye, hogy ennek mi az oka, van, aki a tanárok közömösségét, mások inkább a tehetetlenségüket emelik ki lehetséges okként. A cigarettahasználat is gyakori a fiatalok között a résztvevők elmondása alapján, saját megítélésük szerint az intézményükbe járó diákok mintegy 20 százaléka napi szinten használ hagyományos, vagy e-cigarettát.

A fiatalok elmondásai alapján kevés szabadidejüket leginkább a természetben töltik (sétálnak), pihennek, alszanak, vagy esetleg sportolnak stresszlevezetésként. Megemlítették az önkéntességet is, mint stresszkezelési lehetőséget, amivel szintén szívesen élnek, azonban leginkább az időhiány miatt csak ritkán tudnak ilyesfajta tevékenységeket végezni. Természetesen a barátaikkal is szívesen töltik a szabadidejüket, legtöbbször olyan helyen szeretnek találkozni, ahol nincs fogyasztási kényszer (pl. az Alba Plaza előtt, vagy a pályaudvaron ülnek le, elmondásaik szerint „jó ott, elvagyunk, beszélgetünk”) Ha esetleg mégis beülnek valahova, a jó hangulat ott is megvan, hiszen ez leginkább a társaságtól függ, ám ezt a kikapcsolódási formát ritkábban választják, mert „nem mindenki teheti meg”, hogy fogyasszon, pénzt költson.

A fókuszcsoportos beszélgetés során többször is elhangzott, akár a mentális egészség, akár a szabadidős tevékenységek kapcsán, hogy a fiatalok leginkább

egy nekik szóló közösségi teret szeretnének Székesfehérváron, ahol napközben tanulni lehetne, hétvégekre pedig különböző beszélgetéseket tartanának szakemberekkel például a lelki egészség, tudatos életvezetés, vagy táplálkozás témáiban. Ezen kívül pedig fiatal művészek, zenészek bemutatkozásának is örülnének a fiatalok e térben. Azt is kiemelték, hogy fontos lenne, hogy itt se legyen fogyasztási kényszer, ugyanakkor annak örülnének, ha a közösségi tér lehetőséget biztosítana kávé és tea térítésmentes fogyasztására is, hiszen „ezeket szeretik a fiatalok”.

Székesfehérvárral kapcsolatosan azt emelték ki a fókuszcsoportban részt vevő diákok, hogy úgy érzik, némileg azért van beleszólásuk a helyi ügyekbe, tehát például abban az esetben, ha van egy elképzelésük, nem tartják reménytelennek, hogy a megfelelő helyre (pl. Diáktanács) történő becsatornázás után ez akár meg is valósulhat, ugyanakkor véleményük szerint a legtöbben nincsenek tisztában azzal, hogy kikhez is tudnak fordulni ilyen kérésekkel. Fontosnak tartják azt is, hogy a város aktívan tájékoztassa őket a fiatalokat is érintő ügyekről, programokról, papír alapon (oktatási intézményekben kihelyezett plakáton, szórólapon), valamint a megfelelő, fiatalok által használt online felületeken (tehát ne Facebookon, sokkal inkább Instagramon) is.

A fókuszcsoportos beszélgetés összességében egy olyan fiatal generáció képét rajzolja meg, amely egyszerre küzd túlterheltséggel, jövőbeli bizonytalanságokkal és lelki megterheléssel, miközben erős közösségi igénnyel és világos szükségletekkel rendelkezik. A diákok mentális egészségére jelentős hatást gyakorol az iskolai nyomás, a kortársak közti bántás, valamint a közösségi média torzító hatásai, míg környezetükben egyre gyakoribbak a kockázati magatartások, mint az alkohol-, drog- és cigarettahasználat. Ugyanakkor a támogató baráti kapcsolatok és a közösségi élmények fontos védőfaktorként jelennek meg. A beszélgetés tanulságai alapján kirajzolódó egyértelmű irányvonal, hogy a fiatalok mentális egészségét és közösségi jóllétét támogató, biztonságos és befogadó terekre van szükség. Fontos lenne egy olyan közösségi tér létrehozása, ahol tanulási lehetőség, pszichés támogatás, közösségi programok és fiataloknak szóló szakmai beszélgetések egyaránt elérhetők. Emellett fontos a fiatalbarát kommunikáció is: a városnak olyan csatornákon kell megszólítania a diákokat, amelyeket valóban használnak. A fiatalok még

nagyobb arányú bevonása a helyi döntések előkészítésébe pedig tovább erősítheti a településhez való kötődésüket és csökkenti tehetetlenségérzésüket, így a részvételi lehetőségek bővítése szintén kiemelt feladat lehet a jövőben.

A fent bemutatott kutatás komplex képet ad a székesfehérvári középiskolás fiatalok mindennapjairól, és egy olyan generáció élethelyzetét tárja fel, amely a túlterheltség, a bizonytalanság és a lelki megterhelés különböző formáival küzd, miközben továbbra is élénk közösségi igényekkel, kapcsolódási vágygal és fejlődési potenciállal rendelkezik. A döntéshozók számára a legfontosabb tanulság az, hogy a fiatalok jóllétét jelenleg leginkább az iskolai nyomás, a közösségek minősége, a mentális egészség sérülékenysége, valamint a kortársak körében terjedő kockázati magatartások befolyásolják. Ezekre a jelenségekre csak több terület összehangolt fejlesztése képes hatékony választ adni.

A kutatás alapján kirajzolódik, hogy a fiatalok mindennapjait domináló iskolai terhelés meghatározó tapasztalatként jelenik meg a kutatásban résztvevők életében. A diákok arról számolnak be, hogy a tanulás gyakran az egész délutánjukat felemésztí, a dolgozatok és beadandók mennyisége folyamatos stresszforrást jelent, ami a regenerációra és mentális egészségre fordítható idő rovására megy. A fiatalok pszichés terheltsége már rövid távon is érzékelhető, hosszabb távon pedig a mentális jóllét romlásához, motivációvesztéshez és elszigetelődéshez vezethet. A városi szintű beavatkozásoknak ezért célja lehet olyan szabadidős és közösségi infrastruktúra biztosítása, amely érdemben tehermentesíti a diákokat, és segíti őket a regenerációban.

A mentális egészség a kutatás talán legkritikusabb dimenziója. A fiatalok jelentős része elégedetlen valamilyen mértékben az általános lelkiállapotával, a fókuszcsoporton résztvevők elmondásai alapján pedig osztályközösségeikben a tanulók közel fele rendszeresen küzd érzelmi nehézségekkel, a súlyosabb esetek pedig korábban nem tapasztalt arányban jelennek meg. Ezzel párhuzamosan a fiatalok többsége nem szívesen fordul szakemberhez, az iskolapszichológust csak ritkán veszik igénybe, a segítségkérés inkább informális csatornákon – kortársi hálózatokban és bizalmi felnőttek felé – történik. A fő probléma tehát nem csupán a mentális terhelés növekedése, hanem a formális segítségkérési útvonalak gyengesége és az, hogy a fiatalok számára nem teljes körűen, vagy nem minden esetben biztosított a könnyen elérhető, stigma-mentes támogatási környezet. A város feladata ebben a kéréskörben az lehet, hogy a mentális jólléthez kapcsolódó szolgáltatásokat még közelebb vigye a fiatalokhoz: olyan formában, helyszíneken és programstruktúrában,

amely nem félelmet vagy formális távolságot, hanem bizalmat és közvetlenséget teremt (pl. kortárs segítő hálózat további fejlesztése).

A kutatás rávilágított arra is, hogy a közösségi kapcsolatok kettős szerepet töltenek be a fiatalok életében. A szoros baráti kör fontos védőhálót jelent: a megértés, az elfogadás és az érzelmi támasz kulcsfontosságú erőforrás. Ezzel szemben ugyanakkor az iskolai közösségek tágabb szintjén gyakori a szóbeli bántalmazás, a becsmérlés, a kiközösítés. A bullying jelenségét a fiatalok egyértelműen jelen lévő problémaként írják le, amelyhez a közösségi média erősen torzító, önértékelést romboló hatása társul. A digitális környezetben zajló összehasonlítás, testképzavarok és önbizalomcsökkenés mind olyan területek, ahol a városi szintű szemléletformálásnak, prevenciós programoknak és közösségi edukációnak egyre nagyobb szerepe lehet, a fiatalok pedig világos igényt is megfogalmaztak az ilyen típusú programok iránt.

A kockázati magatartások – különösen a droghasználat, alkoholfogyasztás és dohányzás – erőteljesen jelen vannak a fiatalok között. A fókuszcsoport résztvevői szerint bizonyos közösségekben a droghasználat „összetartó erőként” működik, és a szerhasználó fiatalok aránya növekszik. Ugyanilyen aggasztó jelenség az alkoholfogyasztás normalizálódása: egyes fiatalok már napi szinten fogyasztanak alkoholt, és a diákok tapasztalata szerint ez sokszor látható, mégsem követi minden esetben érdemi beavatkozás. Ez is rávilágít arra, hogy a prevenció csak akkor lehet eredményes, ha több szinten egyszerre jelenik meg: az iskolai környezet megerősítésével, a kortárssegítő rendszerek kialakításával, és olyan közösségi alternatívák fejlesztésével, amelyek képesek vonzóbb opciót kínálni a kockázati tevékenységekhez képest.

A fiatalok szabadidővel kapcsolatos preferenciáiból is egyértelmű igény rajzolódik ki: szeretnének egy olyan közösségi teret Székesfehérváron, ahol tanulhatnak, találkozhatnak, beszélgethetnek, építő és segítő jellegű szakmai programokon vehetnek részt, és ahol fogyasztási kényszer nélkül lehet jelen lenni. Ez a városi ifjúságpolitika számára nem csupán infrastruktúra-fejlesztési kérdés, hanem stratégiai lehetőség: egy jól kialakított, közösségi és preventív funkciókat is ellátó ifjúsági tér egyszerre jelenthet mentális egészségvédelmet, kulturális központot, közösségépítő helyszínt és a kockázati magatartások jó alternatíváját is.

A részvételi attitűdök vizsgálata alapján pozitív eredmény, hogy a fiatalok úgy érzik, helyi szinten van valamennyi beleszólásuk a város ügyeibe, ugyanakkor a legtöbbben nincsenek tisztában azzal, hova fordulhatnak ötleteikkel vagy problémáikkal. Ez azt jelzi, hogy az ifjúsági részvétel jelenlegi rendszerét még célzottabb kommunikációval lehetne tovább támogatni, ennek fejlesztésében pedig a város számára is komoly lehetőség rejlik: a fiatalok bevonásának erősítése, a részvételi csatornák még átláthatóbb kommunikációja és az ifjúsági szempontok városi döntésekbe való beépítése jelentősen hozzájárulhat, hogy Székesfehérvár még inkább diákbárát várossá válhasson.

Összegzőként elmondható, hogy Székesfehérváron a fiatalok helyzete alapvetően stabil és kedvező, ugyanakkor bizonyos területeken komoly kihívásokkal néznek szembe. A kutatás eredményei segítséget nyújtanak a lehetséges fejlesztési irányok kirajzolásában: Székesfehérvár fiataljai olyan környezetre vágnak, amely tehermentesíti őket, támogatja a lelki jóllétüket, alternatívát kínál a kockázati magatartásokkal szemben, és lehetőséget teremt az érdemi részvételre. Ezek a beavatkozási pontok jól illeszkednek a fiatalok által megfogalmazott igényekhez, és segíthetnek egy olyan, fiatalbarát városi környezet további alakításában, amely valóban reflektál a székesfehérvári fiatalok valóságára és támogatja a jóllétüket a jelenben és a jövőben is.

Adatfelvétel és adattisztítás

A Kutatóközpont által készített kérdőív kitöltése 2025. november 3. és 14. között zajlott. A kutatás bázisát a Székesfehérváron közép fokú oktatásban részt vevő tanulók jelentették. A kérdőíveket a diákok online, anonim módon töltötték ki. A rendelkezésre álló időszak alatt összesen 310 fő töltötte ki a kérdőívet, 226 fő gimnáziumi, 76 fő szakgimnáziumi, 5 fő szakképzőben és 2 fő technikumban tanuló diák.

Az adatelemzést megelőzte az adattisztítási eljárás. Az elemzésből minden olyan válaszadót kizártunk, aki a szabadszavas kérdésekre (pl. „Hol laksz?“, vagy a „Mit csinálsz leggyakrabban a szabadidődben?“ kérdés „egyéb“ válaszkategóriája) érvénytelen, vagy értelmetlen válaszokat adott, továbbá azokat is, akik minden skálakérdésre ugyanazt a pontszámot - pl. a középértéket - adták. Ezzel a módszerrel kiestek az érvénytelennek tűnő válaszok.

Így végül az adattisztítás után csupán 4 kérdőívet kellett kizárnunk az elemzésből, tehát jelen tanulmányban 306 kérdőívvel dolgoztunk. Az adatok természetesen nem tekinthetőek reprezentatívnak, csupán egy pillanatképet adnak a székesfehérvári fiatalok szabadidő-eltöltésével, mentális egészségével és közéleti aktivitásával kapcsolatos folyamatokról.

Fókuszcsoporthos interjú

Jelen kutatás során készítettünk egy anonim fókuszcsoporthos interjút is. A fókuszcsoporthos alatt érintett, a jelen kutatáshoz kapcsolódó főbb témakörök a fiatalok szabadidő-eltöltése, a közéleti érdeklődés és aktivitás, az önkéntesség, a mentális egészség és a különféle kockázati magatartások voltak. A fókuszcsoporthos interjúról hangfelvétel készült, melybe minden résztvevő beleegyezett. A beszélgetés másfél órás időkeretben valósult meg, ahol mindegyik résztvevő diáknak egyforma mértékben nyílt lehetősége véleménye becsatornázására.

Az elkészített fókuszcsoportos interjú alapján természetesen ez esetben sem kívánunk reprezentatív következtetéseket levonni a székesfehérvári fiatalok egészére nézve, azonban segítségével a kérdőíves felmérés adatait az elemzés során még tovább tudjuk árnyalni, mélyebb képet kapva ezáltal a fiatalok mindennapjaiban jelen lévő jelenségekről.

1. ábra	Mit csinálsz leggyakrabban a szabadidődben?	9. old.
2. ábra	Egy hétvégi napon hány órát töltesz internetezéssel?	10. old.
3. ábra	Milyen gyakran nézel hagyományos televízióadást?	11. old.
4. ábra	Milyen gyakran nézed valamely streaming-szolgáltató kínálatát?	11. old.
5. ábra	Milyen gyakran olvasol könyvet (papír alapon, vagy e-book olvasón keresztül)?	12. old.
6. ábra	Hetente átlagosan hány alkalommal sportolsz legalább 30 percet?	13. old.
7. ábra	Hány főben határoznád meg a baráti köröd?	14. old.
8. ábra	Vannak-e számodra elérhető közelségben olyan intézmények, szolgáltatások, amelyek fiatalok számára (is) kínálnak különböző lehetőségeket (pl. programokat szerveznek, segítséget nyújtanak stb.)?	15. old.
9. ábra	Elérhetőek-e számodra olyan közösségi programok, melyeket kifejezetten fiataloknak szerveznek? (pl. önkormányzat, civil szervezet, vagy egyház által szervezeten.)?	17. old.
10. ábra	Mennyire vagy elégedett a Székesfehérváron rendelkezésedre álló bulizási, szabadidő-eltöltési lehetőségekkel?	18. old.
11. ábra	Mennyire érdekelnek a közéleti kérdések, társadalmi problémák?	23. old.
12. ábra	Tagja voltál-e az elmúlt egy év során valamiféle közösségnek, csoportnak, társaságnak, társulásnak, mozgalomnak, szervezetnek, egyesületnek, alapítványnak?	25. old.
13. ábra	Szerinted mennyi lehetőségük van a fiataloknak beleszólni a helyi közügyekbe Székesfehérváron?	26. old.
14. ábra	Szerinted mennyi lehetőségük van a fiataloknak beleszólni az országos közügyekbe?	26. old.
15. ábra	Végeztél-e valaha önkéntes tevékenységet?	29. old.
16. ábra	Mennyire vagy elégedett az általános lelkiállapotoddal?	36. old.

**A Fehérvári Fiatalok 2.0 című kutatás gyorsjelentését
készítette:
Krekuska Tímea**

**Székesfehérvár
2025**

**Fehérvári Fiatalok 2025 ©
Prosperis Alba Kutatóközpont Nonprofit Kft.**